

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Antonii Mvsae Brasavoli Medici Ferrariensis Examen
omnium Trochiscorum Vnguentorum, Ceratorum,
Emplastrorum, Cataplasmatumque, & Collyriorum**

Brasavola, Antonio Musa

Venetiis, MDLI

Qvod Nemini Mors Placeat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70720](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70720)

Q V O D N E M I N I M O R S
P L A C E A T .

FVit olim nostra in hac urbe Philosophus cū auo,
tum omni doctrinarum genere insignis: qui sudoribus in iuuandis alijs, & apte componendis iuuenum animis famam immortalem sibi parauit: & qui Stoicos et Peripateticos non modo disciplinis aequauerat, sed in moribus etiā atq; corporeis exercitamentis eorum imagines referebat. nam sub porticum Illustrissimi atq; constantiss. in bello & pace Ducis nostri ALPHONSI in dies magna doctorum atq; scholasticorum frequentia comitante spatia faciebat, qui ab eo tāquam à Delphici Apollinis oraculo disciplinarum fontes hauriebant. Disferebat obambulās, docebatq; in porticu, immo & alijs uacabat nonnullis (tam erat laborum sitiens) ut sese oportunitas, & temporis offerebat occasio. Nonnunquā in aulicum quendam, à rudibus annis amicum incidit, uirum & ipsum iam senio confectum, & studiosorum amantissimum, alter alterum salutauit, resalutauitq;, ut singularis exigebat amor. Nescimus interim cui summā manum imponerēt. Nos illuc accessimus, cum in mortis sermonem descenderant. Mortem Philosophus ille omni laudum praeconio, tanquam summum animātis bonum, in rerū apice, atq; summo fastigio ponebat: quam quisq; (ut eius uerbis utar) si sapiat, ut citius fieri potest optare debet, & apertis ulnis expectare. Aulcius ē contrario, nihil homini deterius, nihil infelicius, nihil deniq; miserabilius contingere posse contendebat: quam & insani, & bruta animantia euitare nituntur: putabatq;
aulicus

aulicus Philosophum non ex corde, sed extremis labijs
 illa effari. Tunc PHILOSOPHVS. Amici iocan-
 tur, et beneuolos fallunt? ita me Deus amet, ut hoc toto
 corde, tota mēte sentio: cui et si alij uiri non consentiāt,
 nec recipere uelint aut audire, fucata hac uita, & blan-
 do hoc aspectu deluduntur: quos si quiete alloqui pos-
 sem, & rationes nostras audirent, certus sum me eos il-
 luc perducturum, ut mortem uita præstantiorem esse
 fateantur. Tunc AVLICVS. Subridens, inquit:
 Pulchrum erit, unà & curiosum ualde hoc experiri,
 quod nemini Iro etiam uel Pausone magis calamitoso
 suadebis. PHIL. Periculū faciamus. sed quid erit præ-
 mij si aliquem euidentibus rationibus in nostrā senten-
 tiam descendere cogamus? AVLI. Quid uice uersa
 enanciscar ego, si nulli tuam hanc sententiam suadere
 poteris? PHIL. Illud sit inter nos mutuum, si nulli
 mortem optimā esse suadere potero: mihi ipsi, tuq; tibi
 ipsi aliquo assentiente conditionem pones. AVLI.
 Esto: rem igitur pede dextero exordiamur. PHIL.
 A te huius rei initiū facere opportunū uidetur. AVL.
 Ut lubet faciamus. PHIL. Putas ne humanam animā
 immortalē esse? Deumq; existere? & beatos angelos,
 atq; intelligentias cœlestes? bonosq; premio, & prauos
 affici pœna? AVL. Quis adeo impius, & infidelis
 hæc non crediderit? PHIL. Putas ne quandoq; te il-
 luc peruenturum? AVL. Puto: diuini tamen numinis
 auxilio fretus. PHIL. Putas ne ibi fœlicitatem esse
 incomparabilem, quæ nullo mœrore, nullis miserijs, nul-
 lo luctu affecta sit? AVL. Equidem. PHILO. Tu
 igitur uitam illam fœlicissimam esse putas, quam qui ui-

QVOD NEMINI

uunt, nulla re indigent, nulla aegritudine corripiuntur, nullo animi affectu uexantur: et non nisi per mortem recipi potest: tamen non das operam praesentem uitam, id est ueram mortem certa illa uita commutare? Aut igitur fides abest, nec ea quae praediximus, ibi esse credis: aut atrabile uexaris. AVL. In fide nulla est ambiguitas: sed horrenda illa inferni tormenta, ingentia supplicia, et uarios cruciatus pertimesco: sum his mundi illecebris inextricabili nodo uinctus: non possum facile amicos, parentes, agnatos, filios, aut fortunae bona derelinquere. PHIL. Ergo fucatis his bonorum simulachris detinearis, quae nihil aliud sunt, quam mellita uenena? o curas fatuas, quae te uelut ad sirenios scopulos alligarunt: o solitudines turbulentas, quae te miserum denique in infelicem exitum deducet. Dic sodes, si apud extremos Indos beatam uitam esse putares, ubi etiam hanc nostram momentariam uitam centum annorum spatio prorogares, nunquam uero illuc peruenturus esses, nisi nudatus: num depositis indumentis, ac rebus omnibus amissis illuc protinus gressum flecteres? AVL. Et maiora adhuc subirem, ut breuem hanc uitam integro aeuo producerem. PHIL. At quanto leuius, quantoque dulcius iudicare debes caelestem uitam nunquam desitura una breui atque facili morte tibi parare: immo et si sexcentas mortes subire opus esset, hanc aeternam uitam deferere non deberes, qua summum intueberis bonum, in angelorum choris uersaberis, in sanctorum contubernio collocaberis. si igitur ut centum annis hanc uitam prorogares, ad extremas orbis partes nudatus amicis derelictis, et fortunae bonis, et maximo tuo incommodo proficisceris,

CUR

cur carcerem hūc corporeum uehementer deponere nō
 exoptas, ut pro hac uita, quæ nihil aliud est quàm ua=
 por ad exiguum tempus apparens, aut unius horæ som=
 nium, æternitatem assequaris? AVL. Vera sunt quæ
 dicis: tamen si ad extrema mundi limina peragrarem,
 amicos reuifere possem, neque corpus hoc, quod sum=
 mopere amo, deponerē. PHIL. Ignoras igitur apud
 superos, & in sanctorum consortio amicos etiam uideri
 posse? AVL. Ignoro. PHIL. Vir es qui aliena cu=
 ras, & posthabes propria. immo cœli cultoribus nihil
 deest, quod optent. AVLI. Quid si filios optarent, si
 uxores, aut diuitias? PHIL. Hæc omnia haberent, &
 his omnibus saturi fierent. AVL. At si filij & uxor
 in exteriores tenebras, & in tartareas pœnas deiecti es=
 sent? PHIL. Eos in cœlum (si lubeat) reuocare pote=
 ris: sed hanc diram cupiditatem non habebis: nam eris
 diuinæ menti conformis: cui placet ut ob eorum flagitia
 plectantur. non deerunt in cœlis cupediæ, nō dapes di=
 uersæ, non pepones, non phasiani, non cretica uina, si
 alicui uel immoderato placerent: sed q̄ in illis cœlestibus
 delicijs uersantur, hæc omnia spernunt, tãquam terræ,
 et elementorum omnium excrementa, quibus non indi=
 gent: his solum cibus depascuntur, qui mentem oblectât,
 solo ueri Dei atq; IESU CHRISTI intuitu gau=
 dent. in quo ueluti in fulgentiss^o speculo omnia intuētur,
 Quæ sint, quæ fuerint quæ mox uentura trahantur,
 Hoc solo oblectantur, hæc est æterna gloria, hæc est ui=
 ta illa, quam is ingredi debet, qui mādata seruat. AVL.
 Nos hæc aliàs audiuius: nam publicis concionibus ob=
 lectamur, & nihil aliud audiuius quàm de hac æterna

Q V O D N E M I N I

gloria: tamen nunquã illuc progressus sum, ut hoc corpore spoliari cuperem: putoq; patres istos, qui tantopere æternam illam uitam extollunt, hanc temporariã et momentaneam magis amare: illisq; durum uideretur, si corpus deponere oporteret. PHIL. Putas ergo durum esse, atq; asperum, corpoream hãc molem exuere? AVL. Puto. PHIL. O quã tua hæc excogitatio uana est: nisi forte non uerum dixit Plato, qui animam hominem esse iudicauit, corpus tanquam uestem et carcerem, quæ illam à suo munere impediatur. dic igitur: si ueste nimis graui premereris, quæ tibi impedimento esset, ne urbem illam fœlicissimam in extrema mundi ora positam adire posses, num uestem istam, & si auro contextam, arte laboratam, ostroq; superbo, deponeres, et si tibi gratissima esset? AVL. Deponerem, & si tota esset orientalibus gemmis contexta. PHIL. Hæc uestis corpus caducum & fragile est, quod hominem, idest animam prohibet ne illuc ascendat, unde discessit. nunquã uero nisi morte deponi potest hæc uestis: hoc est carneum & corruptibile corpus: quippe mors (ut Phædon ait) est animæ à corpore dissolutio, & quam solidi uinculi exitus. AVL. Tamen nostri sensus non parum lætatur, et quãto fieri potest, hanc dissolutionem effugiunt, ut ferè in pugnam cum morte descendere uideantur, dolentq; de morte. PHIL. Dic igitur, quando in hanc pugnam descendent? ante mortem? uel in ipsa morte? uel post mortem? AVL. Semper dissolutione in istã, idest mortem ægre ferunt, & dolent. PHIL. Si ante mortem doluerint, uani sunt & casti sensu sensus, qui dolore eos nondum infestante ægre ferant, in ipsa morte dolere non

re non possunt quoniam animæ à corpore recessus momento expeditur, quò fit, ut nullo uel exiguo tempore infestari possint. nec post mortem dolere possunt, quoniam absunt: nam mors est sensuum priuatio, et non destructio corporum, ut Trismegistus in Pymandro testatur. A V L. Id est, id inquam est quo deterentur, scilicet sensu priuari: putantq; in hoc actu se plura passuros.

PHIL. Mortem igitur non timent, sed præuios mortis labores, qui ob ægritudines, ob dolores, ob corporis & animæ inquietationes recipiuntur, & qui mortis opinionem terribilem faciunt. Vnde ab Epicteto in Enchiridio scriptum est mortem non esse terribilem, sed mortis opinionem. tu ipse es qui mortem inquietissimam putas, atq; iniquam: cum sit planè tranquilla, & amœna noscentibus, ignaris aspera. sed iam caput aliud adeamus: num scelicissimum est Deo assimilari? A V L. Maxime. PHIL. Is num Deo satis proximus, similiq;, qui futura uaticinatur? A V L. Omnino. PHIL. Plato in Epinomide, & in Phædone, scriptum reliquit, quò hoies morti propius accedunt, eò maxime uaticinari: sepiusq; horum recessus animæ à corpore prædicere, quippe anima est ab hoc corporis ergastulo ferè soluta, & in suam ac propriam naturam redacta. cum igitur mors nos Deo similes reddat, eam fugere absurdum uidetur.

A V L. Hæc argumenta nobis puerilia uidentur, & nihil quod dignum sit suadere. PHIL. En igitur, num quisq; qui hac uita fungitur, seruit? A V L. Quid inquis? Reges atq; principes imperant, non seruiunt. PHIL. Immo nullum est magis onerosum seruitium eo, quo Reges & Principes seruiunt: modo illos seruire putes,

putes,

Q V O D A N E M I N I

putes, qui illa ferè coacti agunt, quæ alioqui omisissent, nisi fato, aut alia maiori potentia traherentur. AVL. ita est. PHILOSOPHVS. At Reges quot agunt, à quibus abstinerent, si aliter agere comodum esset? Hic Rex qui nunc totam Italiam perturbat, si iam dudum hostem suum profligasset, tot labores die noctuque non pateretur, ab infinitis propemodum curis, animiq; anxietatibus solutus esset, quæ in dies illum perturbant, et ferè mente alienari faciunt, cum uidet milites regredi, aufugere, trucidari. His eorum animi, uelut incudes continuis malleis obtunduntur: his seruiunt, et maxime seruiunt. hoc seruitij genere ciues carent. At si Rex uitij, & sceleribus scateat (ut maior Regum pars consueuit) sibi ipsi seruit: immo non sibi, sed imperiosis dominis, qui suis cupiditatibus imperare nescit. Propterea historici Alexandrum Magnum suo cognomine indignum putarunt: qui cum de tot urbibus, de tot prouincijs, de tot gentibus, mari, terraq; triumphasset, sibi ipsi imperare nesciuit: cum nulla sit pulchrior, aut magis honesta uictoria quam se ipsum cohibere, ut inquit Solomon, & se sibi dare, ac herbam mordicus accipere. AVL. In hoc sensu Reges seruitio exire, non contendam. PHILO. Hac est apud Platonem in Phædone sententia. Mortale est, ut subijciatur ac seruiat: diuinum, ut præsit, ac ducat. cum anima à corpore soluitur, diuina & immortalis efficitur, domina, præses, imperatrix: nunc in re mortali uersans in curarum inuolucro, in stercoris uolutabro, il legitime seruit: cumq; excellentius sit præesse, quam seruire: melius igitur erit atq; optabilius ab hoc caduco corpore puram animam solui, atq; liberari quam in eo diu-
tius

tius consensere. AVL. Tu te ipsum habes in consi-
 lio: nondum illuc accessi, ut mortem uita præstantiorem
 arbitrari possim, atq; uoluerim. PHIL. Dic igitur si
 id rationibus efficiam, ut tu ipse fatearis, mortem nõ es-
 se uita peiorem, num mihi assenties? AVLIC. Nescio
 an id unquam efficere poteris. PHIL. Nobis causa no-
 ta est, cur mortem adeo uehementer horrescis. AVL.
 Quæ nam est hæc causa? PHIL. Si tibi illam aperire
 uoluerim, tu ibis inficias. AVL. Non ibo, per Hercu-
 lem. PHIL. Fide cares, & in animi immortalitate nõ
 parum ambigis: quibusdam similis es, quos per urbem ob-
 ambulās quandoq; audiui ita dicentes, noui huius mundi
 delitias, nescio quas sim in alia uita recepturus: neminẽ
 adhuc regredi uidi: aut aliquem qui uiderit, audiui.
 AVL. Et ego frequenter eadem sententia usus sum, ad-
 doq; uel mortuos optime se habere, ut amplius regredi
 negligant, uel impeditos nõ posse. PHIL. Tamen non
 ne putas animam immortalem esse? AVL. Non dubi-
 to. PHIL. Et ad beatas illas animas, quæ in coelis sunt,
 euolaturam? ubi summi numinis intuitu delectaberis?
 AVL. Quid opus est uerbis? hæc omnia mihi certissi-
 me constant. PHIL. Num igitur quàm citius fieri po-
 test, illuc eundum est? quis enim ita fatuus in sodalitium
 maximi Regis, uel Principis recipiendus aufugiet? AV-
 LIC. Nullus: sed ob istud uitam cum morte non commu-
 tat. PHIL. Tamen mors nihil habet incommodi, ni-
 hil quod ægre ferre debeamus, aut dolere. AVL. Im-
 mo e contrario quàm multa habet maxime incommoda,
 & praua. PHIL. Id estne prauum, aut incommodum,
 quod sensu nunquam percipitur? AVLIC. Non est.

PHIL

Q V O D N E M I N I

PHIL. Sed mors ipsa nunquam sentitur: quam qui habet, non modo illam, sed nihil sensu recipit: ut Diogenes ille Cynicus quādoq; interrogatus, an mors praua esset, respondere non uereretur, quomodo praua si non sentitur? & Thales Milesius, eandē esse cum uita censuit. unde à quibusdam interrogatus, si à uita nihil differt, cur nō moreris? ait ille, quia nihil differt, et Plato nono de Legibus libro mortē non esse uita peiorem testatus est. cur igitur tāquam malum quoddam, & ueluti mōstrum horrendum extimescenda? immo cum anima in Sanctorum consortio recipiatur, nemo illam optare non deberet.

A VL. In his rebus anceps sum. PHILO. Cur es anceps? immo ex opposito addam, etiam si mortalem animam putaremus, prestabilius esset, atq; illustrius, à sedulis & inextricabilibus huius mundi curis radicitus euelli, quam in continuis corporis angoribus, animi perturbationibus agitari. dic, quid aliud est mors, quā somnus? A VL. Nihil aliud: immo & ipsa quies est simillima mortis imago. PHIL. At quid potest in hac lachrymarum ualle dulcius cōtingere, quā somnus quietissimus? quo nox nulla insomnia noscat? A VL. Nihil omnino. PHIL. Si anima & corpus unā pirent (quod à Christiana mēte absit) mors esset hic quietissimus somnus, insomnia carens, quem raro in hac uita miseris plena assequimur: nam sensim sine sensu tempus elabatur. Quisq; igitur sapiens sibi ipsi inquiet, iam quiescendum est, & hæc laborum sarcina deponenda: iam dormire licet somno sine insomnia quietissimo. A VL. Hæ mihi uidentur fabule, quas refers, indignæ etiam ut surdis cātentur. PHIL. Putas ne mortem expauescendam, si

nihil

nihil sit? AVL. Minime. PHIL. At homine uita
 functo, superest anima, neq; corpus dissoluitur: nam so-
 lum ab inuicem segregantur: quæ segregatio respectus
 quidam est, & accidens, quod in re ipsa nihil addit. mors
 igitur nihil est. AVL. Nos uero hoc maximū esse exi-
 stimamus, animam prohiberi ne priori uinculo suo cor-
 pori copuletur. PHIL. Vir es Mimeruæ pinguis. ani-
 ma est quæ refugit, & corpus ingredi renuit, ne foetido
 illo carcere. i. corpore obstricta, & ueluti serua tenea-
 tur. Nam si corpus suum ingredi uellet, nihil est, quod e-
 am impedire posset. AVL. Posset igitur corpus acci-
 pere quando luberet? PHIL. Posset. nam beatæ illæ
 animæ quæ in coelis sunt, si ante terribilē Iudicij tubam
 sua corpora assumere uellent, nihil eas impediret, quin
 illud assumerent. sed nulla est anima quæ hoc cupiat:
 omnes enim nihil aliud uolunt, nihil aliud cupiunt,
 quā ut à Deo optimo maximo statutum est: is uero omni-
 potens tunc recipienda corpora statuit, atq; assumenda,
 cum uiuos & mortuos in die illa tremenda iudicabit.
 AVL. Mirum est quod audiui. PHIL. Sed uerum,
 audias præterea in Pymædro Trismegistum, qui mortē
 nihil esse censet, & nihil in mūdo mori: et Epicurei mor-
 tem nihil ad nos spectare uoluerunt: quippe cum sumus,
 non est ipsa: nosq; dum est, non sumus. AVL. Quomo-
 do inquit Epicurei, non accipio. PHIL. En, quid
 ea curas? quæ non habes? nunc febre cares, quid febrem
 curas? AVL. Nihil curo, sed uereor ne in illam inci-
 dam. PHIL. Tamen cum ea cares illam non curas.
 AVL. Non curo. PHIL. In morte idem contingere
 debet: cum uiuis, ipsa nihil ad te: nam & uiuis, & sensuū
 admiculo

Q V O D N E M I N I

adminiculo fungeris: illa uero est sensuum priuatio. Cū mortuus eris, quid ad te, cum nihil senties? quamuis La- Etantius decimo septimo capite tertij libri, eos qui ita dicunt reprehēdat. AVL. Nunc Epicureorum sententiam accepi. PHIL. In hac parte infinitas philosophorū atq; poetarum sentētias post haberi decreuimus, quibus mortem ipsam optimā esse et ipsi suadent: et nos suadere possemus. Hanc Epictetus ueluti summum bonorum meditandam esse iubet, ut Plato philosophiam per mortis meditationem definiuerit. Lege uetus instrumentum, & relege, nunq̄ uel raro inuenies eum qui naturali morte à uita decesserit mortuum dictum esse: sed omnes cum patribus suis quiescere dicuntur. illi soli qui uiolenter interiere mortui à sacris literis in Pentateucho uocātur, et in tertio Regum libro capite secūdo, mors uersa terræ uia nuncupatur, ad quā omnes ueluti peregrini accedimus: inestq; nobis (ut philosophi inquirunt) ex materiæ primæ appetitu, quæ nouas formas semp̄ desiderat & appetit. hic uero appetitus ex primi parentis Adæ inobedientia ortum habuit. immo & elementorum contrarietas, ex quibus constamus, ad corruptionē plurimum facit. sed de his haec tenus. nunc ad id quod est huius rei caput redeamus. Num pulchrius est, illustriusq; ē summis miserijs, ē summis anxietatib⁹, ē summis curis atque laboribus quanto citius fieri possit liberari? AVL. Equidem. PHIL. Sed quæ uitæ pars ab his incommo- dis soluta est? quiue homines qui hæc non patiātur, inueniri poterunt? AVL. Nonnulli certe inueniuntur, licet rari, qui diuites sunt, corpore ualidi, pulchri, quos sua sors contentos effecit. PHIL. Et qui sunt hi? quoq;

quoque tempore, & quam diu in hac felicitate comorantur? Legi Diuum Ambrosium hoc fere modo scribentem: Etiam si quis in hoc mundo curis omnibus, & sollicitudinibus careat, mortem exoptare debet, ut summam felicitatem amplectatur: quanto magis eligenda erit, expetenda, atque inuocanda si tota sit discriminibus plena uita? hanc a principio & fere a cunis examinare pergamus. Cum primum e matris aluo in lucem emergit infans, nudus, et in nuda humo (ut Plinius inquit) natali die abijcitur (quum ceteris animalibus natura uaria tegumenta concesserit, testas, cortices, coria, spinas, uillos, setas, pilos, plumam, penas, squamas, uellera) uagitur statim & ploratum auspicatur, uitam incipiens a moerore, uel quia dolore uexatur, calore uel frigore. nihil nos scimus, uocem solum audimus, quae est molestiae signum, quam nescit uerbis explicare quod patitur. infaeliciter iacet manibus pedibusque deuinctis. Cetera autem animalia quum primum orta sunt, roboris speciem habent, & munus. quando homini incessus? quando uox? quando firmum cibus os? quoadiu palpitans uertex? Interim ad septimum fere annum ineptus, & tanquam mortuus aetatem transigit: tunc paedagogis datur, qui illum diuersis laboribus affligunt, & tanquam tyranni imperant. subsequente aetate paedotribas despicit, & ea tunc puerilia esse censet, quae prius expauescebat, sed uitam laboriosorem ingreditur: nempe artem quamdam sectari incipit: & illi, si ingenuus uir sit, totis uiribus incumbit. Si haec sit armorum peritia qua delectetur, hinc iurgia surgunt, hinc certamina, hinc uulnera patitur, hinc percussiones, in nuda terra iacet, crebro noctes insomnes ducit, uictus deest, & denique

niq;

QVOD NEMINI

niq; ictu paruo perimitur. Si uero præceptis mercandi
 cupiditas illum teneat, terras omnes, omnia maria infi-
 nitis discriminibus peragrat, & nauigat, quodq; per
 uniuersam ætatem arte & labore acquisiuit, breui mo-
 mento fortunæ impetu dissipatur. Sunt nonnulli mecha-
 nici, alij mercenarij, qui laboribus non dies modo, sed
 noctes etiam insomnes ducunt, uixq; panem & uinum
 aqua dilutū pro uictu sibi parare possunt. Aliqui scien-
 tijs incumbunt, qui solitarij in silentem locum sedentes
 marcescunt, deridentur à uulgo, exhibanturq;. Qui ma-
 gistratus gerunt, quot curis uexantur? in continuo sunt
 mortis periculo, ne ab illis interficiantur, (quod crebro
 contigisse certum est) quos iuste uel iniuste iudicarunt.
 Nautæ quot pericula subeunt? Bias ille inter philosophos
 sapientissimus non parum dubitauit, an nautas in-
 ter uiuos, an inter mortuos enumerare oporteret. O si
 altissimam (ut Lucianus inquit) speculam ascendere lice-
 ret e qua uniuersus orbis circūspici posset, quot uaria
 hominū discrimina, quot miseras, quot ploratus intue-
 remur? Hic dominus est, quem multi sequuntur: seruus
 ille, qui sequitur. Quot inde sunt animorum passionēs?
 hunc insatiabilis tenet auaritia: alius uino madet: alius
 torpet inertia: alius ambitione fatigatur, plures incon-
 stantes quid sequantur ignorant: alij uitijs diuersis affe-
 cti cōsumuntur: quos in libello de Humana miseria à no-
 bis edito ad unguē usq; retulimus. Et quis caret pro sua
 sorte uitijs? Deniq; paucissimi senio conficiuntur, nedū
 attingunt: & qui senectutem assequuntur, quid lucrantur?
 Bis pueri fiunt, sensus labascunt, tremunt artus,
 hebescit uisus, deperditur gustus, auditus eripitur, odo-
 rant

rant nihil, ut Xenocrates Platonicus optime monuerit, quos Deus amat breui ex hac uita reuocare. & à Plinio capite primo uigesimi octauo libri Historiæ mundi scriptum est. Quapropter hoc primum quisq; in remedijs animi sui habeat, ex omnibus bonis, quæ homini tribuit natura, nullum melius esse tempestiua morte: in eaq; id optimum, quod illã sibi quisq; præstare potest. At hoc à religione Christiana longe dissentit. Si omnia uitæ incommoda referare uoluerim.

Ante diem clauso componet uesper olympo.

Ex his uero paucissimis non ne uides hominis uitam miseriam esse? & mortem quæ ab his breui momento liberat, esse optandam? A V L. Multa ex his quæ dixisti, uera esse constat, tamen quicquid facis, quicquid conaris, irritum et in cassum est: nã uita hæc mihi placet, & mortem abhorreo: nec tuis his argumentis uel pusillum ab hac sententia dimoueri possum. tamẽ in hac uita illud optarem, quod nõnullis in hac urbe contigit, quos absq; labore diuitias habentes (nam diuitum patrum hæredes fuere) hilares, quotidie cõuiuantes, sibi uiuentes, & de alienis parum curantes uidemus. P H I L. O uir qui à pueritia in triuialibus tripudijs uersatus es, ignoras igitur eos, qui tali uictus genere utuntur, & qui talem uitã agunt omnibus hominibus calamitosiores esse? qui numerum faciunt, & nati sunt (ut inquit Flaccus) consumere fruges: solos cibos, solas cupedias, solas portiones colunt, ut corpus fluidum atq; periturũ impleant farciantq; casurum citius, molestiorem carcerem sibi ædificant, quos non erat operæ pretium nasci, alijs & sibi ipsis inutiles: qui tãquam rapidi canes, nil aliud cogitant,

H gitant,

gitant, quàm si quid sit cœnandum delectabile: si dulce uinum, ponticumq; ea curant, quæ popinarium, & dissolutissimum hominem decent, nec edunt, bibunt ue ut uiuant, sed potius uiuunt ut edant, ac bibant: immo ut uorent atq; ingurgitent. tu huius generis homines in hac uita foelices esse putas? AVL. Haectenus certe putabam: sed deinceps nunquam. PHIL. Cede igitur, & una uoce mecum fatearis, prudentis hominis officiũ esse mortem apertis ulnis expectare: cum nihil sit in terra miserabilius homine summæ inter cuncta animalia imbecillitatis fonte. Iugi mœrore torquetur, & si quid habeat, uanum omne est, & uanitas uniuersum, inquit Salomon. AVL. Vis ut uno atq; simplici uerbo te expediam? PHIL. Id facias, & bene. AVL. Mihi uideris gerras nugæ effundere, & surdis fabulã cantare, nam quò plura dicis, eò magis in uitæ amorem, atq; desiderium ducor, & inflammor. Hæ nugæ sunt adolescentibus referendæ: & non ei, qui psittaci rostrum nactus sit. nam & si exquisitoribus argumentis usus esses, tibi quoq; non obtemperassem: quanto minus his tuis fucatis ratiunculis, ac sophisticis obtemperandum? PHIL. Tamen ab eorum laqueo fugere nescis, neq; scis eorum ueritatem euitare. AVL. Dialecticæ arti, aut sophisticæ palæstræ nũquam operam dedi, ut sciam ego quæ neganda sunt negare, & quæ affirmãda affirmare, quæ uè distinguenda distinguere. quicquid sit per sentio animũ meũ, atq; itima præcordia morti repugnare: immo cum id solum uerbũ audio MORS, horresco, & frigidus it per ossa tremor. tibi ergo tua argumenta serua to, & mihi meis sensibus, & meæ menti assentiri pmittito.

to. PHIL. Ex his tuis uerbis aliud cōiectare non possum, quàm te delicias illas alterius uitæ, & Paradisi fœlicitates non credere: immo putas aiã unã cum corpore mori: & (ut ille dixit) cum sanguine fundi. AVL.

Nondum rem accepisti, nã in animæ immortalitate subdito: neminẽ ad hanc usq; ætatem regressum uidere potui.

PHIL. Rem arduam commouisti, de qua nec tempus, nec occasio differendi datur, tamẽ ne te in hac tam praua sententia sinamus, non nihil de hac re præfari ab re non erit: aliàs diffusius, commodiusq; hanc disputationẽ tractaturi. Dic igitur, putas ne homines in tantã excellentiam deuenisse, in tantam rerum omnium maiestãtẽ, nisi diuinum quendã spiritum haberẽt, quo intelligant, quo naturæ secreta scrutẽtur, & rerum causas pendãt? quo cœlum ordine metiantur, stellas dinumerent, astrorum motus diuidant noscantq; & nomina imponant? quo syderum defectus, ortus, & occasus ostendant? quo in aere cometas, fulgura, grandines, fulmina, cadentes stellas penetrent? quo abdita sub terra, serpentes, mineralia, croceum aurum, & pallidum argentum peruestigent? quo supra terram, herbas, arbores, & plantas omnes, atq; animalia calleant, terrarum dimensiones, urbium nomina (quas & condunt) montium situs, fluminum & fontium interualla teneant? res publicas moderentur? quo in aquis pisciũ genera laboriose superent? quo tandem in ardua diuinæ sapiẽtiæ, in Deum, et intelligentias eleuentur? Quid cunctaris? ad hæc responde.

AVL. Ex his, & multis alijs animam diuinum aliquid esse & immortale non possum non credere, tamen neq; ex hoc illuc duci possum, ut mortem optare uelim, aut

H ij possim

Q V O D N E M I N I

posim. PHIL. Nondum perfecte credis ibi esse bonorum omnium possessionem, ibi esse uoluptates omni miseria uacuas, ibi omnia esse quieta, & à senectute remota, ibi esse sanctam exultationem, ibi uitam malorum nesciam, & tranquilla pace nutritam, rerum naturam contemplantem, & philosophiæ secreta: ibi pro fucatis bonis uera accipi, pro incertis & fluxis, certa & æterna, pro tinctis & ueneno aspersis, sincera & pura, pro sollicitudine & curis, fiduciam & honestum otium, pro turbulētia tranquillitatem, pro flagitijs integritatem.

AVL. Si illuc corpore accedere possem omnino tot bonis irretirer. PHIL. O rem arduam dixisti, quæ puerum dixisse pudere deberet. sed cur debes fragili, caduco, & fœtenti corpore remorari? quòd nunquam uoluptates capit (si uoluptates illæ sint) quin illas summi dolores concomitentur, hæc elegāter in sitiente Plato ostendit. num qui sitit dolet? id est passione quadã uexatur?

AVL. Maxime. PHIL. At qui bibit, num gaudet? AVL. Omnino. PHIL. Qui sitit, num bibit? (nisi pocula desint.) AVL. Certe. PHIL. Igitur qui dolet, gaudet: nã qui sitit, dolet: qui bibit gaudet: & qui sitit bibit: suntq; in uno apice innexa huius mundi dolor, & gaudium, & ab inuicem nunquam dissoluentur.

AVL. Tu poteris totam hanc diem orando consumere, tñ mori percipere non possum. PHIL. putas ne quandoq; utile esse mori?

AVL. Nunquam. PHIL. Ergo ut aliquis immortale nomen sibi paret, ut proprium honorẽ tñatur, non debet potius se ipsum neci exponere, quam in summo dedecore uitam ducere?

AVL. Quid est hoc dedecus? satius est meretricia frōte &

te & perfricta superuiuere, quã breui cum honore mori. Damnaui semper Achillis fatuitatem, qui apud Homerum breuem uitam cum parua illa gloriola elegerit. quã longiorem sine honore. PHIL. Nescio an ex propria sententiã loquaris, imo non solum CHRISTI populus pro fide, atq; honore seruando mortem subire debet: sed antiquiores etiam Gentiles, quibus nullum nisi temporarium premium promittebatur, pro seruando decore mortem subire non ueiebantur: quòt sunt apud authores huius rei exempla? quin & ipse apes, quibus ratio deest ut suum Regem tueatur, propriã uitam exponunt, de quibus poeta 4° Georgicorũ libro id canit.

Pulchramq; petunt per funera mortem
 Auerois præterea in omni fide infidelis, in præfatione primi de Physico auditu libri, inquit. Quum uita nostra punctum sit respectu uniuersi temporis, nullus sit adeo delirus, qui scelestissimum scelus perpetrare eligat magis quã mori. Plato in secũdo de Legibus in bellis iubet moriendum potius, quã fugiendũ, & Arist. tertio Ethi. capite primo secundi tractatus, mortem in bello pulcherrimam esse asserit, quod à Virgilio secũdo Aeneidos hoc modo exprimitur.

Pulchrumq; mori succurrit in armis,
 Præsertim si pro patria aut fide pugnatur. et Sallustius in Catilinario quando sit pro uirtute moriendum edocuit, Pliniusq; uigesimo quinto Historiæ mũdi libro capite tertio inquit. Ea conditio uitæ est ut mori plærũq; etiam optimi portus sit. nunc sexcentos authores resserre omitto, qui mortis encomium ob uirtutem scriptis dedere. Dic uerò, non ne quandoq; pro uirtute mori

Q. V O D A N E M I N I

conuenit? AVL. Conuenit quidem, sed optandum non est. PHIL. Immo nulla esse debet maior uoluptas, quam commodam moriendi occasionem, & dignā praestari, putas ne mortem illam bonam esse quæ ex uirtute paratur? AVL. Certe. PHIL. Bona non ne expetenda? AVL. Omnino. PHILO. Igitur & hæc mors expetenda, hæc quærenda, illuc proficiscendum quò illam inueniamus: nec perquirentes quicquam omittere debemus intactum, ut hanc ipsam inueniamus atq; subeamus. AVL. Non est opus tot dona polliceri: etenim nunquam mortem desiderare poterò, immo (ut Aristophanes inquit in Pluto.)

οὐ γὰρ πείσεις, οὐδ' ἂν πείσεις, id est nec mihi persuadebis, etiam si persuaseris. PHILNSOPHVS. Oleum igitur & impensam perdo. AVLICVS. Quis dubitat? PHILOSOPHVS. Puto te nunquam mihi assensurum, ut premium consequaris: tamen spero me breui reperturum, quoniam alijs hominibus id suadere confido, cui tu tam obstinate obstitisti. AVL. Certus sum tuæ sententiæ neminem assensurum, sed en hic baiulus, qui labore atq; sudore quotidianum panem sibi parat, à uino abstinens, non uti Socraticus, sed quoniam illo caret, placet ne ut illum uocem, in quo experiaris an tuam sententiã sequi uelit? PHIL. Placet, sed interim dum illum alloquar digito compeſce labellum. AVL. Cum inter uos dissertatio agetur, & de morte contentio, solas aures præstabo, os uero clausum erit, nisi sputa resserare cogāt: nūc ipsum uoco, Baiule. BAIVLVS. Adsum: quid agendum imperas? AVL. Cognoscis ne hunc uirum? B A. Co-

gnosco.

gnosco. AVL. Illum alloqui ne refugias, nam tempus
 nō frustraberis, quoniam hic nūmus tuus est, ut doctum
 hunc uirum alloquaris, quo ad illi placuerit, ego interim
 aures solas accommodabo. BA. Quicquid uelit iam per-
 cunetetur. PHIL. Dic mi baiule, quid tibi melius ui-
 detur, quid ue pulchrius, cito mori, et ab hac misera ui-
 ta liberari, an continuis laboribus insudare? & immen-
 sis curis connecti? BA. Insudare melius est, quam mori.
 PHIL. Rides aulice? sed parum expectato: nam hunc
 rationibus cogam, ut nostræ sententiæ inhaereat. Dic mi
 baiule num tua uita calamitatibus referta est, & iugi
 labore? uixq; secundarium panem emere potes, quo ue-
 scaris? BA. Certe. PHIL. Quid tibi melius uide-
 tur, quiescere, & nullo incōmodo affici, an defatigari?
 BA. Quiescere. PHIL. Quādo liberius atq; diutius
 quietem enancisceris, quā moriens? BA. Nunquam.
 PHIL. Viuens autem non continuo insudabis, & nul-
 lus erit laborum modus? BA. Nullus. PHIL. Præ-
 clarius igitur est, et magis comodum mori, quam diu-
 tius uiuentē, tot intemperatis molestij. Tot imensis cu-
 ris affici? BA. Si rem optime considero, ego uitam po-
 tius, & miseram, & calamitosam uiuere statui, quā
 mori. PHIL. Nō ne argumentum hoc fateri te cogit?
 BA. Quid sit argumentum ignoro: logicam nunquam
 didici, sed uiuere didici, nondum mori. PHIL. Et hoc
 est quod quisq; discere deberet, bene mori, hic baiulus
 uir indocilis est, qui cū ipso nutricis lacte errorē bibit,
 nam præmissis consentit, postea ultimo in limine fugit.
 Hinc abeamus aulice, ut alterum ad subeundas rationes
 non ita ineptum reperiamus. AVL. Vocabo ne illum

Q V O D N E M I N I

cenophorum, uini portitorem? en quam facies rubore
 enitescit & uini succinit color. PHIL. Voca, quid mali
 est & in hoc experiri? AVL. Vini portitor? POR-
 TITOR. Quid inquit? adsum. AVL. Ni te pigeat
 hunc probum uirum audias, & illi ad interrogata re-
 spondeas, aliàs debitum persoluam. POR. Illi ne ui-
 num sapit? AVL. Sapit. POR. Est ergo uir probus:
 expecto quid uelit, quidq; petat. PHIL. Quos putas
 magis foelices uiuos an mortuos? POR. Stupeo: stantq;
 comæ: quæ obscura, & fatua percunctatio: absint de-
 functi qui nihil generosi uini gustare possunt. PHIL.
 Tu ergo summum bonum in uino posuisti, & nihil pu-
 tas excellentius esse quam potum? POR. Nihil iucun-
 dius, nihilq; suauius. Ante Noë tēpora isensati erāt uiri
 illi, qui nondum hæc tam bona naturæ bona gustarant.
 PHIL. Hæc missa faciam, & ex animo respōdeas, quæ
 nam maior uitæ pars est, illa qua curis anxietatibus, &
 laboribus uexaris: an illa qua gaudes? POR. Quas
 curas refers? aut quas anxietates? absunt hæc à uiro
 probò: nam et si quādoq; contingant ocys auertuntur,
 quàm impetrent in animo locum: hæc est mihi pestis,
 hæc est mihi calamitas, hæc summa cura, cū uina optima
 & generosa reconduntur, & nullibi publice uenalia
 sunt: nam his ueram uitam et integram duco, curis libe-
 ram, liberam omni dolore, quæ animum paratissimum
 aduersus res tristes, aduersus res trepidas præstant. an
 nescis tu qui tot authores euoluisti id quod à puerulo ui-
 cini mei cantari audiui?

Vina parant animos, faciuntq; caloribus aptos,

PHIL. Vir es profecto magni consilij, mihi iam ex tua
 ingenita

ingenita humanitate satisfacisti, abeas igitur, ut negotia tua expedire possis, P O R. Abeo, saluete. P H I L. Homo est hic intemperatus, ebrietate perditus: malas ne uidisti? frontē, oculos, & nares uino madere, & guttatim ferē ex ebrio impuroq; stillare? nunquam sui grauiori incommodo circumseptus, quā cum suffitus illos ex eius ore, tanquam camino effumantes naribus recipem: nec uestibus pocula desunt, totus profluit, totus latice madet. A V L. En quomodo fortuna splendidā occasionem nobis parat: uide hūc mēdicum ad nos proficiscentem, qui os adeo pallidum habet, ut plumbū imitari uideatur, et testudinem gressu imitetur immo uix coequat, miserrima, et infœlici uita fruitur: hic tuis argumētis (si quis alter) cohærebit: hominem percūctare. M E N D I C V S. Optimi uiri Dei amore & immaculata eius matris obolum date, cētuplum in alia uita relaturi. P H I L. Bene uales, an agrotas? M E N. Agroto: & quò minus sanitatem assequi possim, paupertas in causa est, macula uniuersum hoc corpusculum occupant, nec desunt ulcerum crusta, apud me ambiguum est, an famem precario pane sedare, uel saltem mitigare poterō, Eleemosinam mihi date, frigesco obambulās, tremunt artus, uestibus careo. oh oh oh oh oh. A V L. Hunc denarium argento conflatum accipito, postea ne hinc abeas prius, quā hic uir te interrogare non destinat. M E N D. Id fiet. P H I L. Dic paupercule, cum tot discrimibus plenus sis, tot malis, tot ulcerū squamis, nō ne melius esset cito mori, quā his cōtinuis miserijs affligi, à quibus non nisi per mortem liberari potes? M E N D. Certe ab hac misera uita decedere melius

lius

Q V O D N E M I N I

lius est, & quid aliud expeto, quam animam istam creatori suo concredere? AVL. Verbis iocatur, & aliud in corde gerit. MEND. Immo cor ipsum loquitur, & ueros exprimit affectus, non uanas iugas, aut praestigatorum deliramenta, quid mihi immorandum? quid boni praestolor? imania solū et atrocia expectanda, et ni à xenodochio recipiar, extrema miseria mihi paratur, & luctus extremus. uideor uidere abscessus, et odiosa ulcera, quæ totum corpus occupabunt. PHIL. Hic est unus, hic est qui ueritati constanter assentitur, quiq; sua bona noscit, & id sapienter optat, quod alij indigne fugiunt. AVLI. Ne id dicas Philosophe, hoc genus hominum iam diu noui, insidiosum, & uasfrum: permitas me illum alloqui: nam tibi sum ostensurus hunc ipsum uitam summopere amare: & mortem summo odio prosequi. PHIL. Experiaris & tu quid in hac re sentiat: puto illum ab ea, quam dixit, sententia non esse discessurum. AVL. Mendice, caue quomodo loquaris, ne uitam tuam despicere uelis. MEND. Et quis non despiceret hanc uitam morte ipsa deteriore? AVLI. Caue ne in te ipsum sententiam feras. MEN. Quam sententiam? AVL. Hanc, suppose huic ensi collum, suppose, nunc, nunc ab his tam seuis miserijs liber eris. MEND. Ha mi domine, in fontem ne percutito: ne sis adeo immitis obsecro: ens in uagina reponere. AVL. Ha fili mi, hoc facio, ut deniq; à tot laboribus, totq; discriminibus liber sis, me tui miseret, tu mortem optas, nunc, nunc illam experieris. MEND. Ha parce huic uitæ: quid egregium tibi erit interfecisse mendicum? AVL. Humana quædam affectio cogit me, ut hoc mure

nere

nere te donem, nam si mori cupis, id efficiam ut breui
 uotis tuis potiaris. MEND. Parce precor. AVL I.
 Mori igitur recusas? MEND. Recuso per Iouem.
 AVL. Sed cur prius tam constātem mortem expecta=
 bas? MEND. Vt lubentius obolum daretis, seditiose
 loquebar, immo uitam summopere cupio, quam nullus
 est qui non desideret, & summo nixu non defendat.
 AVL I. Videtur ne tibi hic mori uelle ò Philosophè?
 PHIL. O omnium quos adhuc nouerim, infœlicissimū,
 tot animæ atque corporis angustias pateris, tot miserijs
 & calamitatibus premeris, et nondū iudicasti melius es=
 se eligibiliusq; uita hac tam morbosa, tamq; graui priua=
 ri, id est à tot noxijs liberari, quàm diutius animā in hac
 morborum sentina remorari? MEN. Nihil esse adeo
 graue puto, aut adeo atrox, quod hominem fallere pos=
 sit (modo spes adsit quandoq; euadendi) ut mortem præ=
 uita eligere uelit aut debeat, uobiscum ingenue locutu=
 rus sum. Putatis me esse turpissimum, inquinatissimum,
 imbecillissimum, ut oculis uidetis, sed eos præstigijs affe=
 ci. sum iuuenis, ualidus, neq; inelegāti forma præditus,
 neq; ita mendice uiuo, ut hic aspectus præ se fert: hilarē
 uitam, atq; uoluptuosam duco, per totum orbem alieno
 sumptu uagor: latrones non timeo, aut fures, sed plenus
 canto coram latrone, qui plerunq; pecuniam mihi ero=
 gat, sumptus supra uitæ necessaria facio, & mihi ipsi nō
 nihil placeo, quando indisertus ego sapientes uiros deci=
 pio, & meis iciunis uerbis pecuniā erogare cogo: post=
 quam recesserint, in illos oppedo ridēs, atq; unā submur=
 murans quomodo hic uir cordatus à nostro abiectissimo
 genere fallitur putat me Dei amicum esse, & fere illum
 cum

cum

Q V O D N E M I N I

cum beatis angelis alloqui, cum nullū genus sit magis inuisum Deo nostro: nempe illum blasphemamus, iniuria afficimus (si in Deum iniuria cadere possit) nūmos precarioartos colludimus atq; consumimus. PHIL. Stupeo, & horresco hæc audiens, mihi totus uideris asper, luteus, pallidus, rugosus, inquinatus, squallens, et deniq; malo totius corporis habitu, quem chachexiam medici dicunt, te uexari putabam, cui & febrem, & alia multa uitæ incommoda coniungi solent, immo uox ipsa nescio quid miserrimum sonare uidetur. MEN. Audite uiri probi: postquam cœpi artem nostram uobis aperire omnia ingenue fatear, sed in hūc angulum secedamus, ut uos soli mendicorū artem condiscatis. En hæ sunt due iuglandes, quas ore porto, ut tremulam uocem, & semipfecta uerba mihi faciāt: has ut lubet mutō, ac remuto, ut malæ crescāt, & decrescant put mihi opportunū uidetur: uarijs coloribus faciē pingo, ut exigunt loca: immo una urbe semel expilata operam do commutata faciē iterum & tertio expilare. Cymini puluis luteam pellem facit, pallidam atq; subnigram fumus. Cum urbes aliquas Proteimore in sexcentas mutatus formas defraudauerim, ficto uulnere, iocosa cicatrice, iocinoris aut hienis penula coxendici alligata, & maxillis iuglandium gratia tumentibus: abeo ad alias urbes eridēdas, nūmos precario receptos turpiter ludens, aleaq; dilacerans, lautius conuiuor, quam ipsi nobiles, nihil uoluptati parcēs; ne meus genius defraudetur. PHIL. Si uere, & non fite (ut nunc facis) egrotares, non esses omnium medicorum miserrimus? tamē ad hunc usum, ad hanc indigentiam, quæ tibi cōtingere posset, nihil reponis? MEN.

Vos

Vos non intelligitis mendicorum bona, tunc essem foelici-
 cissimus: nostrum genus aegritudinibus gaudet, quid no-
 bis potest contingere melius, quam crus diuinum? (ita
 enim nos uocare solemus crura uehementer ulcerata)

PHIL. Quid aliud tunc superest, quam summa indige-
 tia, & in Xenodochio mori? MEN. Immo quo magis
 aegrotant mendici, eò magis pecuniam accumulunt, uos
 eorum mores ignoratis: optimi huius artis uiri nūquam
 Xenodochia ingrediuntur, ignaui sunt, & desides, indi-
 gniq; uita illi, qui in tali loco se claudunt. uerus enim mē-
 dicus nullo morbi genere affectus suum lucrum extenu-
 at, sed quò grauioribus morbis affligit, magis redit alie-
 no ere grauatus, per compita circuēs, per angiportus,
 per templa. PHIL. Certum mihi est, si uehementio-
 ri quadam aegritudine caperetur, non solum non circui-
 ret templa, immo nec per lectum sese uertere posset.

MEND. Tunc domini efficimur, nobis inseruiunt fa-
 muli, magis fidi quàm uestri, nam & ipsi mendici sunt,
 trahuntq; agrum, aut paruo curru, aut humeris gestāt.
 nullus est tam uehemens morbus, tamq; saeuus, qui possit
 uerum mendicum remorari, aut domi claudere. PHIL.

O Dij immortales, nunquam huic obscuro generi, et sor-
 dido benefaciam. MEND. Oro ne mea ingenuitas me
 defraudet. PHIL. Te omnino non defraudabit: nam uo-
 lo ut sis mecum frequenter in prandio. MEND. Nec
 illud prætermittere possum, quosdam esse nostri gene-
 ris, qui tanquam Principes multis imperant, quos domi
 alunt, hi indies precario quærunt, & quæ recipiunt, ad
 Principis domum portāt. si panes sint, & pro prandio,
 uel coena super sint, eos baiulis uendit dominus: si uestes,
 aut

aut

Q V O D N E M I N I

aut aliud simile, omnia suis artificibus uedens, in nūmos uertit: immo & hi mendicorum magistri hos pueros emunt, prauaq; & turpis ipsorum affectio pretium auget, & quò magis sunt tetra ulcera, eò citius emunt. Si mendicorum mores excutere tentarem, nox prius accederet, quàm sexcentessimam partem referre possem. PHI. Hæc satis superq; sint: at p tua hac igenua dicacitate, argenteam monetam accipito, abiq;, et interim alios fucato uultu, & timentibus uerbis decipere pgas. MEN. Valet. AVL. Vides & hunc omnium, quos adhuc uiderimus, mendicissimum mortem effugere. PHIL. Immo mendacissimum, cui an uera credi debeant suspicamur, nihil non fingit nouus hic Proteus. quod hominum genus ad uorandum, & ingurgitandum nascitur, quid frugis humanæ naturæ præstare potest? miror Deū hos patiētissime ferre: et nisi esset summū bonum, ferre non posset. AVL. Egregie dixisti, sed en colonus meus huc accedit, uir omni laborum genere implicitus: hūc uoco, tenta an tuæ de morte sententiæ fauere uelit: Thoma. THOMAS. Heus patrone, non te uideram: quid hic agis? AVL. Tu uero cur ad urbem accessisti? THO. Cum nūc emendandæ sint uites atq; recidendæ, nihil mihi agendum superest ruri, nam & uites, & arbores, oēs putauī, & sulcis semina dedi, reliquum est naturam occultis somitibus alimentum & augmentū præstare: interim dum ipsa die noctūque agit, in urbem ueni, ut suppelectilia quædā meæ familiæ necessaria emerem. PHI. Sed hæc missa faciamus: Thoma dic mihi, ī toto anni curricula habes ne diem unum uel alterum in quo corpore & animo quiescas? THO. Nullum certè habeo: nam et
 si corpore

si corpore in die Resurrectionis CHRISTI, & eiusdem Natiuitatis quiescam animo sum agitatus: quippe familiaribus curis, alijsque mentis negocijs perturbor, ut nec per integram horam uera quiete frui possim. PHI. Nonne melius esset integre, quiete, sine aliqua uel corporis, uel animæ perturbatione diutius uiuere? THOM. quis dubitat? PHIL. Dum hac uita, & hac uitali aura fruieris, putas ne quandoq; quietem istam te inuēturum? THO. Nunquam. PHI. Non ne in alia uita hæc quies habetur? THOM. Si quis in Dei gratia bene obcat. PHIL. Ergo expetenda est hæc alia uita tam bona, tãq; omni malo priuata: & hæc deferenda quæ potius mors est q̄ uera uita? THO. Ita est. PHI. Tu igitur Thoma, quãto citius fieri posset, aliam uitã optare deberes: quæ cū haberi non possit, nisi p̄ huius mortem, & huius mortẽ desiderare debes, ut uitam illã quã optimam enanciscaris. THO. Mortem optare nõ possum, immo quicquid facio, quicquid patior, quicquid uel molestũ uel incommodum fero, id omne ut superuiuam, fero, & perfero. PHIL. Sed quietem habere non potes in hac uita. THO. Satis quiesco si uixero, qui me oderint illa uita quiescãt: illa oblectentur, in illam ocysime recipiantur. PHIL. Et hic ex eorum genere est qui nesciũt sua bona: Vale mi Thoma. non est opus cum hoc rustico tempus conterere. AVL. Vides, mi Philosophe, in porticus sine, quo loco uitrearius cucurbitas papyro munit, hominum cœtum? PHIL. Video. AVL. Hi omnes in sudore uultus suo pane uestuntur: illuc ne pigeat accedamus, fortẽ ex illis unus tibi consentiet. PHIL. Non abire erit inter tot miseros unã periculũ facere, gressus acceleremus

celeremus, ne quis inde recedat. Quum primū ad hos mercenarios peruenere. Philosophus omnes una uoce salutauit: illi uersa uice resalutarunt. Tunc philosophus. Num, uiri optimi, melius esset, atque foelicius ab illis curis quæ animos uestros uexant, ab illis laboribus quos perfertis, liberos esse, quam eisdem iugiter occupari? Equidem, respondere. Philosophus deinde. Non uideo quomodo liberi esse possitis, nisi hanc miseram uitam cum morte cōmutetis. Probauit Suicida sentētiam, quin addit. Mors est calamitosis egregium munus. hoc æquo animo ferre non potuit fumarij mundator: sed indignatus, suicidam loquentem pingui sermone impediuit, inquiring. Tu id sentis, at ego malem dolijs pro fulchro supponi, quàm uita hac excedere. PHIL. Nonne quisque uestrum miserrime uitam ducit, cui desunt uestes, desunt cibi, desunt omnia uitæ commoda. SVICIDA. Impudenter loqui uideris ò philosophe: nam uitam inglorie quidem, sed uoluptuose deducimus: nempe phasiani desunt, desunt perdices, & cretica uina, sed uilioribus saturamur, cæpis contenti, allijs, & secundario pane, quæ etiam nos sapidius comedimus, quàm uos phasianos, & capos. quot uestibus indigemus, tot ambimur: nam frigore parū afficimur, quo uos tenelli, ac delicatuli exanimamini. quoties sues interficio, offam, & salis pugillos in hanc peram latenter abscondo: & si mulieres adsint, iubeo ut catilos, lancesq; ferant, ut interim abeuntes, furta occultare possim. quisq; nostrum lucello, & præda commode uiuit: nemo non furatur. hic si fumarium purget, nonnihil aufert, quod mulieres in fumario condidere: & alij pro sua sorte atque arte idem face

re

re conantur. PHIL. Num continuo timore infestami-
 ni furta: & si pusilla sint detegi? SVICID. Maxime.
 PHIL. Ergo iugis est, & perpetua poena uita uestra.
 SVIC. Omnino: tamen nõ est adeo pertinax, ut mortem
 optare debeamus, cum hæc omnia pro seruãda uita à no-
 bis fiant. PHIL. Quid si lictores uos caperent? SVIC.
 Pro re tam uili non capiunt: & si etiam caperent, quisq;
 pro ingenio suo, aut fugere, aut carcere solui tentabit.
 Nullus hic est, qui mori uelit. PHILO. Valet omnes.
 AVL. Nescio an quis alius miserabilior in hac urbe in-
 ueniri possit: omnes enim in hunc angulum unã conuene-
 re: tamen nullus est, qui mori uelit, aut cupiat: uel latri-
 nas, uel fumaria purget: uel sues, uel boues iterficiat: uel
 uitrea uasa, uel herbas, & olera uendat: uel enses, & cul-
 tros acuat: uel storeas papyro consarciat: nec ipsi salsa-
 mentarij, macellarij, fructuarij huic uitæ concedere uo-
 lunt: nec lactarius, & qui ueteres calceos resarcit: & si
 uno uerbo dicere liceat, nullus ex infimo hominum gene-
 re tuam sententiam approbauit. Sed en mi philosophæ,
 occasio datur, qualẽ uolebamus. Mulier quædã Aethio-
 pica ex earum genere, quas Cinganas uocamus, tibi à
 tergo blãditur, ut nummos extorqueat. PHIL. Scythi-
 ca est, non Aethiopica. AVL. Ipsa est tibi bonam for-
 tunam dictura, quæ illi parũ adulatur: sed permittas me
 illam alloqui. PHIL. Vt lubet. AVL. Vis mihi for-
 tunam meam referre, & quæ futura sunt aperire?
 AETHIO. Id efficiam si deinceps obolum numerabis.
 AVL. Duos etiã numerabo: caue autem ne me fallas.
 AETHIO. Extende manum. AVL. En. AETHIO.
 Duas uxores duxisti, e quibus tres filios nactus es: dein-

ceps foelicissime uiues, nisi duo obstiterint, filij mors im-
matura, & capitis uulnus. Auarus es, & immodica libi-
dine caperis. AVL. Ha impudica atq; improba mulier
nihil ueri refers: putabas me defraudare, ut alios soles?
per Iouem posthac neminem defraudabis. Suppone col-
la, ut citius et minori ictu moriaris. AETHIO. Haha
domine, quid operosum ages mulierem interficiens, &
pauperulam? Parce precor, parce huic paruo nato.

AVL. Mibi uideris fatua, & tibi inuida: nam si ab hac
inopia liberaberis, si tot laboribus finem facies, si nihil
amplius erit quod optare possis, si deiceps alienas urbes
uisitare non cogaris, ut uiuas, nonne tibi continget res
gratissima, res qua potius querere deberes, q̄ inuentum
reijcere? AETHI. Nostru genus assuetu est laboribus,
immo aliud uiuendi genus consequi nesciremus, q̄ istud:
me igitur abire finito. AVL. Cur igitur ta temere dice-
bas, me auaru esse, atq; libidinosum? AETH. Quoniam
rari sunt seniores, qui auari non efficiantur: & rarissi-
mi homines, quibus libidinis actus non placeant. In reli-
quis quid praedictura sim, quo ordine, & quibus signis
ignoro: nec aliqua est nostri generis, quae quid dicere ue-
lit. sciat. Vos estis, qui (nescio qua persuasione ducti) pu-
tatis nos Scythicas mulieres Chiromantiam, & uaticin-
nandi artem callere, cum & ipsa praesentia nos fugiant.
Nos semper bona promittimus, ut mulierculis placea-
mus, & aliquam pecuniolam extorqueamus. Tamen ne
semper benedicere uideamur, aliquid incommodi addi-
mus: sed tale, ut non possit bona peruertere. Certus sis,
nos futuras Cræso ditiores, si uentura praenosceret scire
mus. AVL. Vitam tibi munere impartior, & simul hac
monetam

monetam addo: hinc cito habeas. AETHI. Dij sint tibi faciles. AVL. Philosopho, nullus est qui in tuam sententiam descendere uelit, quantumcunque mendicus, & ægrotus. PHIL. Nondum claros homines allocuti sumus: sed ignaros solos, & qui ueluti belluæ uitam ducunt. Nunc adeamus artifices, hi forsitan nostræ sententiæ inherebunt. AVL. Et hi quoque cum alijs à te discedent. Sed en in pharmacopoliæ officina huius generis conuentus agglomeratur, nescio quid simul habeant commercij. Aediles forte præstolantur, qui eos ob immunditias mulctarunt, quas ante officinas spargere non cessant. PHIL. Commode offerunt. AVL. Properemus. PHIL. Ut fert ætas gressus accelero, o uiri probi, ne pigeat in hunc angulum secedere: nam uobiscum de re quadam graui uerba facturum sum. Tunc artifices secedamus inquit, hoc enim nihil impedimento est. Hos philosophus in hunc modum alloqui cœpit. Viri fratres, putatis ne summum aliquod bonum euenturum, quo in hac uita fœlices esse possitis? Nihil unquam tale euenturum iudicarunt. PHIL. Vos igitur in hac miseria uitam semp ducetis? At illis uisum est hoc nomen, Miseria graue nimis. Quid inquit, miseria? nullus est ex his, qui adsunt miser. PHIL. Audite fratres, atque filij, nec indignemini, si uerbum aliquod uobis asperum uideatur, habetis ne omnia quæ possunt haberi comoda? ARTIFICES. Immo potius omnia incommoda. PHIL. Estis ne ab humanis curis liberi? à sollicitudinibus mentis? à corporis ægreditudinibus? ARTIF. Non sumus, sed his plerumque nobis etiam nolentibus, afficimur. PHIL. Res uestre succedunt ne secundum uos?

Q V O D N E M I N I

ta? ARTIF. Nihil unquam, aut certe raro succedit, immo in dies res nostræ in peius labuntur, & mala figuli rotæ in morem quotidie reciprocant. PHIL. Speratis ne dum hac aura frui licebit, ab his quas retulistis curis uos euasuros? ARTIF. Nunquã. PHIL. At si uobis alia contingeret uita quietior, quæ ab omnibus his curis uos liberos efficeret, non ne illa protinus à uobis cupide querenda esset? ARTIF. Quam uitam nunc dicis, quæ nos ab his malis liberare possit? PHIL. Illam quæ ab imprudentibus mors uocatur. ARTIF. Nobis imprudentior is uidetur, qui hac uelit priuari uita, ut aliam ignotam uitam ingrediatur, hic deridendus esset, ut Aesopus canem illum suum derisit, qui inspecta carnis umbra uerã carnem dimisit, ut fictam uorare posset: nulla nobis uidetur huic nostræ præferenda uita. PHIL. Ergo nec Deum creditis omnibus præesse, & deliciarum locum habitare, ad quem beatorum anime perueniant, & in quem boni recipiantur, ut foelicissima & inenarrabili suauitate plena uita letetur, et uiuant. ARTIF. Immo nos Deum esse credimus apud inferos malorum ultorem, & qui in cœlis omnium bonorum præmia rependat, tñ nos hic habitare malumus, nempe hac uita nunquam spoliati delicias illas, & iucundas paradisi uoluptates nunquam per sensimus, quas si per sensissemus, forte illis allecti hanc præsentem uitam despiceremus, interim uero conabimur, quantum in nobis erit, hic manere. PHIL. Esto amici nulla sit alia uita, quàm ista, num melius est, à quotidianis curis tandem solui, & ab infinitis laboribus liberari, quam in ipsis tãquam in Prometheis scopulis consenescere? ARTIF. Equidem.

dem. PHIL. Quis est qui in hac caduca & fragili uita continuis curis non affligatur? ARTIF. Nullus. PHIL. Concessistis (nec dudum) melius esse à curis liberum esse, quam ipsis affici. ARTIF. Maxime. PHIL. Addidistis præterea, neminem esse, qui dolores, qui curas, qui anxietates in hac uita effugere possit. ARTIF. Certe. PHIL. Igitur melius est hac uita quæ est uera mors, priuari, etiam si nulla alia sit uita, quã in illa tot malis, tot discriminibus affectos imorari: nam qui hac uita priuantur nihil amplius sentiunt. ARTIF. Tuæ huic sententiæ nunquã subscribemus, immo totis uiribus conabimur hanc uitam longius protrahere, quàm possibile fuerit, & conabimur, ut in nobis erit, calamitates, curas, dolores, si non in totũ auferre, eas saltem leuare. PHIL. O bone Deus, uideo uos esse homines irracionales, qui singulas propositiones conceditis, tamen conclusioni quæ necessario sequitur, non assentimini, quippe conceditis nemini in hoc mundo contingere posse, ut uitam habeat calamitatibus liberã. ARTIF. Et iterum annuimus, & re ipsa experimur. PHIL. Concessistis deinde melius esse ab his laboribus solui, quam in ipsis diutius cõsenescere. ART. Illud etiã elargimur. PHIL. Iudicatis præterea mortem solã eam esse, quæ ab his uinculis uos soluat. ARTIF. Et nunc sponte iudicamus. PHIL. Velitis igitur aut nolitis necessario inferre oportet à uobis, & omnibus nobis mortem esse optandam, esse quæ redam, & eò eundum quò ipsam inueniamus, ut ab huius mundi curis, laboribus, & angoribus liberemur. ARTIF. Nos e contrario dicimus, nec optandam esse mortem,

Q V O D N E M I N I

neq; quærendam: sed ut fieri potest, fugiendâ. PHIL.
 Num facta ratio hoc infert? ARTIF. Quid ad nos
 tuæ hæ ratiunculæ? nos uiuere oblectat, & si curæ in
 dies in sexcentas formas transmutarentur. PHIL.
 Estis ergo irracionales, qui rationem uidetis, assentimi
 ni præmissis, tamen conclusioni absq; ratione, absq; ulla
 apparenti excusatione terga datis. ARTI. Hoc est
 quod nos sentimus: tibi tua optio contingat, posteaquam
 tam ardentem mortem desideras: aut forte hoc nobis per=
 suadere tentas, cum tuus animus longe dissentiat. Nunc
 opus est Aediles alloquamur: en accessere. Valet.
 AVL. In hoc coetu nullum artificis genus deerat, tamẽ
 omnes mortem euitare cupiunt: nescio an alter homo inue
 niri poterit, qui magis laboribus insudet istis. In diuiti=
 bus, atq; nobilibus tentandum nõ est an illos in tuam sen
 tentiam ducere possis: nam huius mundi illecebris as=
 fluunt, & summis delicijs abundant: Paradisum putant
 mare hoc, quo innatamus: suas habent delicatulas concu
 binas, & molles amatrices: nectareis poculis, & condi=
 to ambrosia cibo uescuntur: palatia habitant ex aroma=
 ribus myrrhæ & thuris, & uniuersi pulueris pigmenta
 rij suffita: atria nunc omitto, & cubicula gemis & auro
 decorata: pensiles hortos irriguis floridiores, & terre
 nos gelida hyeme fecundos. PHIL. Statueram diui
 tes hos non tentare: tamen ex his nõnullos noui, qui do=
 lorificis ægritudinibus infestantur: unum præ omnibus
 tentandum elegi, qui uehementissimis podagricis dolori
 bus cruciatur, ad huius domum uertamus iter. AVL.
 I præ, sequar. Interim senes hi gressus ut decebat etate,
 tem, accelerabant, quoad podagrici ædes offenderunt:
 ualuas

ualvas reclusas inuenère, ut nobiliũ Ferrariensium mos
 est: ingrediuntur uestibulum, & per impluuium in epi-
 stylium transeunt: scalas ascendunt, quas dextrorsum
 offendere: atrium ingrediunt, & deniq; ad nobilis ægro-
 tantis cubiculum perueniunt: pulsant, aperitur. Tunc
 Philosophus, Saluus sis, mi patrone. NOBILIS. Vti-
 nam Dijs gratum esset: sed à me longe abest sanitas: quid
 mihi profunt diuitiæ? quid seruorum chorus? quid na-
 ti? quid generis nobilitas? nã hac ægritudine adeo pre-
 mor, ut uix respirare possim. PHIL. Hæc quæ pate-
 ris constanti animo ferre debes. nã misericors Deus plæ-
 rumq; in hoc mundo tristia quædam infert, ut uel in al-
 tero pœnas auferat, uel easdẽ saltem remittat: quicquid
 homo hic patitur, oia æquo animo ferre debet. NOB.
 Cum nemo possit suo fato obsistere, illud eo animo, quo
 potest, ferre debet, & totis uiribus conari toleranter
 ferre: tamen is equidem cæcus est, qui podagrã non dico
 concupiscit, sed uel illi pusillum etiã blanditur: nescio an
 illi purgatorij luctus, & afflictiones extremæ podagri-
 cos dolores æquare possint: nempe pedibus meis clauos
 insigi persentio, & caro quæ osibus inhaeret, eodẽ mo-
 dõ reuelli uidetur, ut si uilla salsamentarij caro reuelli-
 tur, cum ad conficienda tuceta ossa carnibus exuuntur.
 PHIL. Certe uel Plinius, uel qs fuit ille philosophus,
 non ab re scriptum reliquit, Satius esse nunquam nasci,
 aut statim in primo lucis ortu aboleri. NOB. Hos pro-
 cul dubio affirmare ausim satius esse non nasci, aut ci-
 tius mori, quàm podagricis doloribus affici. PHIL.
 Non ne etiam expedit eum qui hoc uehementissimo dolo-
 re afficitur, quanto citius fieri potest, liberari? NOB.

Q V O D N E M I N I

Certé. PHIL. At cum hoc fieri non possit, nisi per mortem, huic ægro mors quoq; optanda est, atq; expectanda? ueluti summum quoddam bonum, quod illum liberat à malis. NOB. Id nunquam dixerim mori melius esse: nã pristinae sanitati restitui optabilius est: tñ si quis inuitus totã suam uitam in his cruciatibus transigere cogeretur, is mortẽ potius cupere deberet, q̃ tot angustijs, tot doloribus affectus diutius in uita cõmorari. PHIL. Tamen fieri non potest, ut is qui grandis natu sit, & ferè senio cõfectus podagricos dolores euitare possit: propterea hic præ uita mortem eligere debet. NOB. Hic noster podagricus morbus intercalaris est, & in toto integro anno plures habet inducias. PHIL. Interim dum uos inducias habere putatis, quia podagrici dolores absunt, non ne domesticis curis, & familiaribus laboribus occupamini? NOB. Maxime. PHIL. Nunquam igitur est à malis uel corporis, uel animæ libera hæc uita? NOB. Nunquam. PHIL. Eam igitur deserere potius præstat, quàm sedulo modo corpore, modo animo uexari, & nunquam ab his liberum fieri posse expectare. NOB. Non sunt adeo graues hæc curæ, neq; adeo laboriosæ, ut mortem implorare debeamus, qua media curas illas euitemus. PHIL. Num satius est curis uacare, quàm illis esse impeditum, uel graues sint, uel leues? NOB. Omnino. PHIL. Num id expetendum, quod ab his soluere potest? & ab ea præsertim calamitate podagrica, qua te iterum uexari formidas? NOB. Prorsus. PHIL. Est ne aliquid in hoc uitæ pelago, quo & familiares curas, & mentis affectiones, & podagricos labores emendare possis?

NOB.

NOB. Nihil, quod sciam. PHIL. Num omnia hæc incōmoda uitæ exitu corriguntur? NOB. Corriguntur quidem, uel potius auferuntur, sed alio nō mediocri dispendio. PHIL. Quo? NOB. Lucis, id est uitæ priuatione. PHIL. Vita humana non ne hæc omnia, quæ superius dicta sunt præstat, in qua nemo sua sorte contentus est? NOB. Prorsus. PHIL. Non ne igitur id præ oibus eligendum est, quod mali nihil, boni plurimum est? NOB. Certè. PHIL. Mors uitæ opposita est, & uitæ oia mala affert, mors uero illa aufert: nã uitæ opposita est. & hæc est oppositorũ conditio, opposita facere, Dic igitur, non ne id deterius est quod mala facit, quàm id quod illa aufert? NOB. Maxime. PHI. Est igitur uita morte deterior, & mors ipsa à uere sapientibus optanda. NOB. Tua hæc argumēta aliquid momenti omnino habere uidentur, sed non tale, ut ad mortem me allicere possint, hac uita mirifice oblector, & hoc unum est, quod in summis podagræ cruciatibus me præter modum angit, pauor mortis. PHIL. Non ne mors tuo podagræ dolore melior est? NOB. Et suauior, quia dolorem emendat, tamen dolores istos potius ferre uolo, quam mori: nam spe quadam pascor auferri dolores posse, & deinceps per temporis spatium absq; dolore superuiuere, nec frustror mea spe. PHI. Interim tñ uarijs curis afficeris, et cōtinuo podagræ timore. NOB. Nugæ sunt quas refers, cum semel euaserim nihil mali amplius futurum cogito, & præteritũ obliuioni trado. PHIL. Si dimidium uitæ tempus curis, & doloribus afficereris, eligeres ne in his consensescere? NOB. Immo gratissimum mihi foret, & ad decrepitã

crepitã

Q V O D N E M I N I

erepitã usq; ætatem peruenire. PHIL. Quid si maior
 uitæ pars eodem modo affecta esset? NOB. Adhuc cõ-
 senescere optarem, immo cū nihil sit uita melius, nihilq;
 suauius, etiam si toto uitæ tempore ita afficerer, uiuere
 potius optarem, quam mori: nempe ignoro, quò profe-
 cturus sim. PHIL. Igitur fide cares? NOB. In fide
 non dubito, sed res est dulcissima uita. PHIL. Quare
 igitur cum primū huc accessi, et tu ipse dicebas, auferrī
 ab hac uita melius esse, quã his continuis miseris immo-
 rari? NOB. Tunc communi loquendi modo utebar, et
 non ex re, neque ex animo. Hæc est summarum summa,
 mortē summe abhorreo, & super omnia terribilia odio
 habeo. uidi multos etiam sæuissimis morbis cruciatos,
 qui tamen totis uiribus mortem effugere tentabant, quã
 & deliri ipsi euitare conantur. PHIL. Num multi
 se ipsos suspendunt? NOB. Hi non sunt fatui, neq; de-
 liri, sed maniaci, et furibundi, cacodæmone agitati. hos,
 & eos etiam qui se præcipites dant, non solum non puto
 homines esse, sed neq; etiam animalia. PHIL. Tamen
 mortem cupiunt, & illam tanquam bonum pro scopo
 accipiunt. NOB. Certe pro bono accipiunt: sed æque
 est, ut is, qui meretriculas adit, quas morbo Gallico af-
 fectas esse nouit: hic enim morbum cognoscit, affectionē
 uidet, tamē irretitus turpi illa tentigine, quam sub spe-
 cie boni & delectabilis imaginatur, morbum spernit,
 quem plerumq; magno præmio emit. Et parricida spe-
 ciem boni accepit, ut hæres esset, tamen rem scelestissi-
 mam perpetrat. Qui igitur seipsos necant, quod pesti-
 mum est, sub boni quadam specie agunt. Immo ex hoc
 mortem omnium rerum pessimam esse inferre oportet.

Dic

Dic igitur mi Philosophæ, (nunc & ego uersa uice Philosophum interrogabo) si quid sit, quod alio melius sit, non ne omnia eiusdem generis his quæ sunt in alio genere meliora erunt? PHILO. Profectò. NOB. Si mors igitur uita præstâtior sit, quælibet mors quacunq; uita præstantior erit. PHIL. Syllogismo concluditur. NOB. Certus autem sum, te nunquam putaturum mortem illius qui se ipsum perimit, esse meliorem uita etiam cuiuslibet miserrimi. PHIL. Immo ratione quæ mors est uita melior, sed ex conditione agentis peior est: nam hæc est rerum cõditio, hic mos, Quò res sunt præstantiores, eò peiores esse oportet, ut praua agentis cõditio ex postulat: cuius rei exemplum habere potes in Eucharistia, qua nihil sanctius, nihil religiosius, si uir integer bono animo consecrauerit: è contrario, nihil deterius, nihil perfidius ratione agentis, si turpi animo cõsecretur. NOB. Vno uerbo te expediam, ò Philosophæ: Quando ita tibi lubet, moriaris: ego uitam opto, uiuere cupio, & nihil mihi atrocius uidetur ipsa morte. Abite igitur, & cum mortuis de morte uerba faciatis. Interim ego cum uiuis de uita concertabo. PHIL. Vale igitur mi nobilis uir. Aulice, diues hic mediocri dolore infestatur, & si quis habeat humana commoda, hic unus est. Alium quendam ad eam à teneris annis amicum, qui uesticæ calculo, et renum doloribus cruciatur, quibus (ut Plinius et antiquiores medici censuerunt) nulli alij sunt grauiores dolores. AVL. Mihi abstinentium uideretur ò Philosophæ ab hoc labore. nam si hic, quem tam dire cruciatum uidimus, mortem euitare studet, neminem puto tibi assensurum, & nos impræsentiarum

tiarum

Q V O D N E M I N I

tiarum frustra lapidem loturos. PHIL. Tamen argumentis coactus est. AVL. Quid curat ipse argumenta? Interim ad ades patientis calculum peruenere. Valvae reclusae erant, & puer à paleis quibusdam et festucis uestibulum emundabat: huic dixit Philosophus: Quare impraesentiarum herus tuus occupatur? PVER. Mœrore, & uehementi cruciatu: audisti in uocem illam magnam, non mediocriter intonantem? PHIL. Audiimus ualde longe, & mirati sumus clamorem. PVER. Is fuit, quem mox reliqui pudenda absq; pudore ostendentem, et pecudum more (ex doloris uehementia) manibus ac pedibus ambulantem. PHIL. Mihi summe placet, ut illum hac hora conueniamus. PVER. Expectate parumper, quo ad illi de uestro accessu nonnihil indicem. Quo nomine uocaris? PHIL. Tam cito meci oblitus es, qui quotidie huc accedo? PVER. Parci mihi Philosopho, nescio quid mihi obumbrauerat oculos. Ingressus puer horum aduentum dominno indicauit, qui è lecto surgens Philosopho occurrit in hunc ferre modum exclamans, Sæpe sæpiusq; ad nos ingrederis ò Philosopho, tamen nulla praesidia tecum affers, nulla tuæ doctrinae testimonia: affer, affer remedia, quae tam diros cruciatus extinguant. PHIL. Aeque animo feras, nam Deus optimus sanitatem reddet, & nos nonnihil praesidij nobiscum attulimus: nam puluerem hunc pusillum ex lithospermate, & alijs nonnullis, cum ibis hac nocte cubitum, degluties, qui maximo erit tibi leuameto. Sed dic, ò amice (ni tibi sit molestum loqui) cum lapidis incedio perureris, & eius motu dolore angeris, num melius esset mori, quàm tam diris affectibus cruciari?

ciari? CALCVLOSVS. Quid inquis mi Philoso-
phe? Mors oblectamentum esset, esset delicia: quippe
nunquam spero ab hac efferata ægritudine liberari.

PHIL. Tu igitur ab hac uita solui cupis. CAL. Et
uehementer cupio: immò & singulis diebus mortis au-
xilium imploro, & eam apertis et obuijs ulnis expecto.

PHIL. Aulice hic suasore non indiget: iam uici et pal-
mam referre debeo. AVL. Non sum tam leui testimo-
nio contentus: permittas me illum alloqui, ut noscam

an serio, uel ioco loquatur. Dic charissime, es ne unquã
uita functus? CAL. Nunquam, tamen hoc percupio,

AVL. At mortis dolores nondum expertus es. CAL.
Immo singulis diebus experior, & nunquam mori finio.

AVL. Sed mortis dolores in centuplo superant illos,
quos in presentiarum pateris ex calculo: nam Mors
ultimũ est terribiliũ: sed cras (ut arbitror) experieris.

CAL. Vides ne mortis quædam indicia? AVLI.
Nulla profectò. CAL. Cur igitur tam præceps iudi-
castime cras passurum esse dolores mortis? AVLI.

Ne cures hoc scire. CAL. Obsecro per Deos, si quid
occultum uides, id mihi aperias. AVL. Non possum
tuis precibus non satisfacere: Philosophus hic tibi à cu-
nis amicus, ut uir est insignis & pius, tui misertus est, &

puluerem illum uenenosum emit, ut te ab his affectibus
paucissimis horis liberaret. CAL. Ha improbe &
sceleste Pbilosophe, non satis adhuc angor, tu tentas no-
stris miserijs ultimum luctũ addere? AVL. Tu igitur

non putas melius esse mori, quàm tam sæuis cruciatibus
uexari? CAL. Non equidem. AVL. Igitur neq;
uita priuari cupis? CAL. Non per Deos. AVLI.

Cur

Q V O D N E M I N I

Cur igitur tam constanter affirmabas hanc uitam tibi fastidio esse, & mortem præ uita eligebas? CAL. Dolor ipse in hac uerba me duxit, quo infestante quid loquar ignoro. At sedato dolore sententiam mutō, & cū filijs, uxore, atq; amicis consenescere opto, quamuis & nunc grandis sim natu. PHIL. Tu ergo uexari potius elegisti, quàm liberari. CAL. Nequaquam. PHIL. Tamen mors id curabit, et ei opem præstabit, cui nescit uita mederi. CAL. Viuendum est, etiam dolore summe infestante: nam reposita est quedam spes in sinu meo, qua spero adhuc sine calculo me superuicturum. PHIL. Tamen unum est, in quo uideris mortem præ uita elegisse. CAL. Quidnam est hoc? PHIL. Optimos calculorum abscisores per totam Italiam quærere non desinis, ut calculum educant: num tunc morti planè exponeris? CAL. O quàm uanissime loqueris: immò hoc quæro ut uiuam: uir es pinguis Mineruæ: uideo me hūc dolorē diu nō esse laturū, ut annos aliquot meæ uitæ addam, hoc dispendium subire non uereor: quod etsi periculosum sit, tamen multos etiam euasisse nouimus. sed in dolores iritantur, intenduntur, parcatis obsecro, si pudenda detexi, nam cogor ubique mingere: hinc abeat obsecro, quoniam & simul inter mingendum excerno. PHIL. Vale, & puluerem illum deglutito: nam uenenosus non est, sed ita tibi dixit Aulicus, ut probaret an ex animo diceres, quando mortem uitæ præferebas. AVL. Vidisti in quo cruciatu, quo acerbo & uehemēti dolore teneretur pauperrimus hic uir: obrigit penis, stillabat sensim, uix oculi temporibus coërcebantur & sua orbita, eius facies tanquā ignis exardescit, tamē diu uiuere

uiuere cupit, tot miserijs atq; calamitatibus afflictus.
 PHIL. Ex his est, qui sensu, & non ratione ducuntur:
 sed Philosophos, atq; Theologos ad eam, qui naturæ
 secreta cognoscunt, & qui huius uitæ indignitatem, &
 alterius uitæ præstantiam nouerunt: hi statim in nostram
 sententiam descendunt. Interim religiosos ommittere de-
 creuimus, quos mortem odio habere nouimus, & uitam
 summopere diligere, et qui Dei amore incommoda eui-
 tant: hos uerò omittam, ne quis ex bonis offendatur.

AVL. Ne hos uiros posthabeas: nam si quis tibi assen-
 surus sit, ex hoc genere erit: nam peccatis carent, esu-
 riunt, sitiunt, uigilant, de nocte surgunt, ut psalmos &
 orationes cantillent, in patriam festinant. PHIL.
 Nolo huius generis uiros irritare: intus & in cute illos
 noui. Si quid uerissimum depromerem, quod in eorum
 mores aliquid faceret, statim hæreticum me uocarent:
 adeo omnia, quicquid ea sint, ad fidei articulos deducunt.
 Nos uerò quicquid de his sit, id reducamus in cumulum
 uirtutis, & meritorum, & inscitiam fingentes uulga-
 rium mores imitemur, antiqua scilicet mulorum uestigia
 sequentes. AVL. Suborta est mihi ambiguitas, o Phi-
 losophe. PHIL. Quanam? AVL. Si mors deside-
 randa est, quisq; igitur se ipsum perimere deberet, ut fi-
 nem suum assequeretur. PHIL. Hoc fieri non debet:
 tu nonne putas homines esse sub Dei potestate, & ab
 ipso custodiri? neq; aliquem ex eius custodia (ut Plato
 inquit) eo inuito aufugere debere? AVL. Ita reor.
 PHIL. Si quis ex tuis seruis se ipsum, te inuito, interfi-
 ceret, num illi irascereris, atq; si posses, poena afficeres?
 AVL. Omnino si possem. PHIL. Quum Deus ho-
 mines

QVOD NEMINI

mimes possideat, nemo seipsum interficere debet, nisi Deus necessitudinem aliquam imposuerit, quam euitare non posset, aliter post mortem ab illo punietur, qui & animam ipsam punire potest. AVL. Diligenti ratione suastisti, neminem seipsum interficere debere: sed mihi in hoc obtempera: Duo sunt in carceribus occlusi, senex et iuuenis, ambo plectendi capite, eos inuisamus obsecro. hi fortè prius à religiosis irretiti in tuam sententiam deuenient. PHIL. Vt lubet. Tunc pedibus addere alas, ad carcerem perueniunt, et statim loci poenalis commentariensem magistrū inueniunt: cui dixit Aulicus, quid agis mi Philacista: hic respōdit, Lictores expecto, qui duos quosdam misellos damnatos capite ad Prætozem conducant. Hic subridens dixit, Cur huc accessistis: uultis ne condi, & carceribus seruari? AVL. Dij auertāt: sed hos miserrimos (ni refugerint) lubèter alloquemur: sunt ne uno in loco? PHILACISTA. Non: sed in hac prima custodia iunior clauditur, satis belle ad mortem præparatus. In illa uerò, quæ dextrorsum est, senex continetur, quem nullus uir probus solari potest, nullus illi suadere potest, ut mortem, quæ promeritus est, libenter subeat. Hic igitur locus est, in quo iuuenis clauditur: si placet, ingredimini. Post hæc carcerem ingredientes, Aulicus in hæc uerba prorupit: Deus te liberet, ut Ionam fecit de uentre ceti. Tum iuuenis decollandus hoc audiens dicit, hac re indigeo: sed posteaquam huc accessimus, hæc eundum est. Tunc Philosofus, Quam scelix es, et ipsa iuuëta illustris, qui cras sub aurora miseras humanas sub imperio habebis, immortali uita donaberis, pro mortali & caduca: quid aliud

aliud expecto ego præclarius, quàm ab his miseris auferri?
 IUVENIS DECAPITANDVS Hac sorte
 contentus sum, cum Dijs ita placuerit, et mea coinquina-
 ta scelera promereant. PHI. Confide fili, et hæc constanti
 animo feras: iam uideo tuæ constantiæ præmium apud
 superos in martyrum choris parari. AVL. At si fieri
 posset, non potius uiuere mallet? IV. Malim profecto.
 PHIL. Ne illum in uitæ amorem reuocemus Aulice.
 AVL. Esto: ad senem accedamus, nam hic iuuenis liben-
 ter à uita decedit, quia mortis iudicium rescindere non
 potest. Adde iuuenes ob imperitiam uitam minoris fa-
 cere quàm senes: propterea singulis diebus iuuenes in-
 consideratè uitæ discrimina subeunt. Senem uerò deca-
 pitandum partim fatuum existimo, partim sapientem:
 fatuum, qui tam odiose ferat quod euitare non potest:
 sapientem in diligenda uita. Sed en audi ipsum senem
 eiulatibus cõquerentem. PHIL. Senem quidem audio,
 sed pueris comparandum. Iamquæ senis custodiam ingre-
 diebatur. Tunc Philosophus altiori uoce intonuit: Quid
 agitur? Vnus ex his qui senem solabantur, pro cunctis
 respondit, nos totis uiribus huic seni suadere conamur,
 ut lato animo cùm sanctis angelis in beatorum choris co-
 habitare uelit, et æterna uisione frui: sed corpori, et sen-
 sibus nimis indulget, mortem effugere cupit, à qua dis-
 solui nullus est nunc modus. Tunc Philosophus, Sinite
 me illum alloqui. Cur ita sæpe suspiras pater, ac suspiria
 multis cùm lacrymis immo de pectore trahis? ubi illa tua
 constantia, qua tot uiros impauide trucidasti, tot in mi-
 lites etiam solus grassatus es? SENEX. Ha ha, sum
 hic ferè dolore exhaustus, uita priuare me parant, quã

K omnium

Q V O D N E M I N I

omnium rerum dulcissimam puto. PHIL. Num audisti uulgatam Platonis sententiam, Humanam uitam peregrinationem esse? opus est peregrinum eò tandem peruenire, quò à superis destinatum est. huc accessisti, in coelū uocaris, num latus in patriam abibis? Quis peregrinus adeo fatuus prope patriam constitutus, regredi tentaret? iam occupas propriū solum, cur latus nō ingrederis? dimitte, dimitte tuam hanc mollitiem, quæ nec satis infantili ætati conuenit. SEN. Certè uera sunt quæ refers: tamen non possum non ægre ferre mori, qui adhuc per aliquot annos superuiuere potuissem. PHIL. Et per quot annos? octogenarius es, quam ætatem paucissimi, quos æquus odit Iupiter, attingunt, & nondum es hac laboriosa uita satur? SEN. Id me uehementer angit, quòd mea morte non moriar. PHI. O bone uir, nulla est alicuius mors, sed cuiuscunque quælibet. Quid refert (inquit Seneca) mori cæsim, an punctim? Voluntariam mentem præpara bonorum optimo, id est morti consentientem. SEN. Mori necesse est, etiam si noluerim: tamen quòd sponte & lubenti animo id efficiam, nulla sunt argumenta, quæ id suadere possint. PHIL. Dic mi pater, necant ne merentem, uel immerentem? SEN. Merentem, & eum qui nec decem uitis satisfacere possit. PHIL. Si igitur merentem necant, non solum non ægre ferre debes: sed te ipsum sponte præstare debuisses, ut purgarent, & occiderent. SEN. Utinā aufugere potuissem. quæ animalia mortem nō fugiunt? Ipse etiam aues clatris rostro perfractis extra caueam abuolare nituntur. PHIL. Nihil merent, & sunt bonorum ignaræ: si tibi gratum sit, ex Platone tibi ostendam,

dam, quòd non solum non erat fugienda mors, sed abs te imploranda, & quærenda. SEN. Nugæ sunt, & puerorum deliramenta. PHI. Eia igitur incipiamus. Iustum omne, ut iustum est, non ne bonum? atq; pulchrum? SEN. Maxime. PHI. Si quis agit, non ne opus est aliquid pati? SEN. Quomodo hoc ais? PHI. Si quæ percutias, agis: non ne opus est illū qui percutitur pati? SEN. Prorsus. PHI. Immo opus est eadem ratione patiatur, qua percutitur. SEN. Non accipio. PHI. Si aliquo fine percutiatur, non ne opus est eodem fine patiatur, quo percutitur? SEN. Equidem. PHI. Rursum dare pœnas, non ne est aliquid pati, & ab aliquo agente, scilicet puniente? SEN. Omnino. PHI. Qui punit, num iuste punit? SEN. Iuste: sed & nonnunquã iniuste. PHI. Nemo iniuste punit, cum is qui iniuste punit, non puniat, sed iniuria afficiat eum, cui sub falso punitionis nomine malum infert: post hæc qui punitur, num iuste patitur? SEN. Iuste. PHI. Omne autem iustum bonum est atq; pulchrum, ut superius cõcessisti. SEN. Concessi. PHI. At quod bonum est & pulchrū, num honestum, uel utile, uel delectabile? SEN. Ita arbitror. PHI. Vnusquisq; igitur, qui malum aliquod perpetravit, punitionem quærere debet, ut iustitiã subeat, quæ illi honesta erit, aut utilis, aut delectabilis: Cũ ergo tu pessimè egeris, ne puniri ægre feras: immò fortit, atq; temperanti animo fructuosam horam expecta, qua purgaberis, & ab animæ prauitate liberaberis. SEN. Hæc omnia uera esse cognosco: tamen inops animi, concitari non possum. PHI. En alia ratione utamur: Si corpus & anima (ut eorum exigunt naturæ)

K ij æqua

Q. V O D N E M I N I

æqua passione teneretur, cui citius remedium præstare deberes, animæ, an corpori? SEN. Animæ. PHIL. Qui morbus pollutior est, qui ue magis uerendus (est æquè cõmaculent) animæ, an corporis? SEN. Animæ. PHIL. Et huius rei hæc est causa, quia anima est excellentior corpore, num istud ais? SEN. Maxime. PHIL. Quæ autem ars à corporis morbo nos liberat? SEN. Medicina. PHIL. Igitur cum corpus ægrum est, medicum uocas, & summè peritum, qui te sanitati restituat, cæteri q; ita faciunt? SENEX. Ita solent. PHILO. Quid si medicus inurere cogatur, membra abscindere, amara potui dare, num hæc subeunt, uel refugiunt. SEN. Subeunt omnia, ut sanitati restituantur. PHIL. Cum uero sanitati restituti sunt, à corporis morbo liberi euasere, nõn ne? SEN. Ab eodem. PHIL. Donasti superius animam corpore præstantiorẽ esse, et animæ morbum corporis morbo longe peiorem, totq; subimus incommoda ut corpus sanetur, nõne et maiora discrimina profanã la anima subire conueniet? SEN. Ignoro qui nam sint morbi animæ. PHI. Iniusti, grassatores, parricide, fures, auari, sceneratores, non ne morbo animæ afficiuntur? SEN. Certe. PHIL. Sed quis ab his morbis liberare potest, si cui resipiscenti purgari placuerit? SEN. Neminem ex mortalibus scio. PHIL. Suntne qui puniant, & homines meliores reddant? SEN. Prætores, ut arbitror. PHIL. Recte sensisti: nam incipientes furta committere flagellis purgant: qui purgati deinceps res alienas uident, & intactas prætereunt: alij rursus perseverantes auribus priuantur, atq; naso: si altius ægritudo radices iecerit, hos acrius purgant, & longe amario

ri

ri pharmaco utuntur. Sunt ne igitur Praetores, qui animam morbo liberant? SEN. Ratione infertur. PHI. Eras ne aeger anima, & prae affectus, id est grassator, fur, homicida? SEN. Maxime omnium. PHIL. Haec pater cur lictores expectasti, qui te caperent? te ipsum sponte Praetori offerre debuisti, & ab illo anima sanitatem protinus petere: sicuti si corpore aegrotus fuisses, à medico petijsses. SEN. Nihil est hic dolor, quæ Praetores inferunt. PHI. Quid ais? delectatio est: num curari à medico delectabile est? & aegri maxime gaudet cum actu curantur? nempe futuram sanitatem expectant? SEN. Certe. PHIL. Non est igitur dolendum, esse in medicorum animæ manibus, qui illam purgent: immo potius hic anima aeger delectatione affici debet. Quisquis igitur qui animam suam graui quadam aegritudine affectam habet, cuius iam iudici sponte se offerre deberet, & ab eo purgatoria medicamenta expetere, quibus purgatus in pristinam sanitatem anima restituatur, sitque sui ipsius accusator, et morbum (ut dicitur) obuia manu gerat, atque omnia aegritudinis incommoda Praetori uti medico referat: deinde purgatoria pharmaca subeat, quaecumque illa sint, uel mutilet, uel flagellis torqueat: immo si opus fuerit, capite mulctetur, suspendatur, quo ad anima medicamento reintegrata conualescat. SEN. Tamen non paucos noui grassatores, homicidas, omniscelerum genere deturpatos, qui & Praetorem, & lictores summopere cauebant. PHILO. Insensati erant, & his sensuum imaginibus decepti, & omnium penitus insanissimi: his similes, qui morbo corporis affecti sese medico concedere nolunt, amara pharmaca reformidantes, ut

Q V O D N E M I N I

pueri faciunt. SEN. Vir optime, his uerbis ita animum meum instituisti, ut sedate, ne dicam uoluptuose, mortis discrimina patiatur. PHIL. Iubilet igitur animus tuus, gestiat, oblectetur, qui capitis ablatione purgatus in coelum aduolabit mundus, immaculatus, & à sanctis angelis inter martyres coronabitur, quiescet absq; dolore, absque ulla mœroris labe. Iam liçtor es instare uideo, ut Prætori præfenteris. Vale, & huius animæ pharmacum percipide bibe: illa uitij exonerata, atq; purgata, ante summi Tonantis tribunal accedet. AVL. Dedisti huic seni satis commodum medicamentum: certus sum, primos illos hortatores nunq̃ in mortis consensum hunc inducturos esse: immo nec tu ipse induxisses, nisi moriendi necessitas instaret. PHIL. Cum hic senex argumentis coactus nostræ sententiæ inhaerit, dignus sum ut præmia reportem. AVL. Non acquiescit sponte, quod spiria ostendunt: sed nisi ui capite mulctaretur, libenter tuum hoc pharmacum nõ biberet, immo nisi illum in uitæ amorem uel memoriã perducere uererer, tibi ostenderem illum summopere mortem abhorrere. Sed nunc opportunius erit philosophos aliquos, atq; theologos adire, qui si tuis argumentis subscribant, mihi ipsi conditiones imponam. PHIL. Nosti philosophum illum antiquæ disciplinæ, grauem unã, & theologum cõsummatissimum, qui non raro mecum domestice obambulat? AVL. Noui. PHIL. Illum ad eamus, qui unus erit pro cunctis. AVL. Lubet. Tunc iter ad philosophum philosopho peramicum inchoarunt, sed affuit occasio, qualem non putarant: nam eius famulum inter eundum inuenere, qui cursim, & anhelans gressus festine traherat.

Quor sum

Quorsum, inquit philosophus, adeo raptim uolas? Tūc famulus. Ad auditorem peccatorum accersendum, qui dominum meum uisitet, & ad hanc pagendam uiam hortetur. PHIL. Quid ais? oppressisti me: nunc agitur tertius dies, quo simul de cœli natura, deq; angelis in foro differebamus: ò uita nostra misera, & tanquam uitrum fragilis, an egrotaret ignorabam. FAMVLVS. Languet, spiritum ab imo pectore trahit, uaticum recepit, imunctus est, & is qui aliàs adeo sapiens fuit, nunc mortem abhorret, & summopere in uitam anhelat. PHIL. Sine religiosum suis preculis uacare, ego eius uice fungar, & operam dabo, ut ab hac uita sponte recedat. Ad huius ædes peruenere, et uestibulum ingressi imbecillē, & tristem ægri uocē audiere. Tunc philosophus his uerbis cubiculum ingreditur. Quid hoc amice? ubi tua illa animi magnitudo? ubi philosophica constantia? ordinem naturæ considera: illuc ibis, unde uenisti. AEGER. Iamdiu est, quòd hæc mente reuoluo, noui que hanc esse omnibus communem uiam, quam nemo euitare potest: sed pauore quodam, nescio an humano, uel ferino extimulor, quem non possum à cogitatione repellere. Videor uidere corpus hoc uita, gustu, tactu, & alijs sensibus priuatum putrescere, in uermes conuerti, atq; uorari. PHIL. Nunc profecto mihi sine sensu esse uideris, quoties uereris, ne illi corrumpatur, & ne caro hæc putrida uermibus dometur: non ne putas animã ab hoc corporeo carcere solutam rerum naturas expeditius percipere, & ea etiam quæ sensu capiuntur, præstātius attingere, q̄ cum est in ipso corpore clausa? AEG. Maxime. PHIL. Quid perfectius, quid ue excellen-

QVOD NEMINI

tius, aliquid rei flaccidæ, atq; statim perituræ, gustu sentire, uel gustus rationem, & Ideam noscere, qua omnia gustui subiecta tenebis? AEG. Ideam & rationem. PHIL. Hæc Idea non ne promptius ab anima, quæ sit corpore libera, quàm ab eodem impedita percipitur? AEG. Valde. PHIL. Immo corporei sensus plærunq; impediunt, quoties ægritudo sensus obtudit, ut ne queant eorum sensuum, qui affecti sunt, sensilia tractari. AEG. De cæcis, atq; surdis exemplum esse potest, qui de coloribus atque sono parum iudicare possunt. PHIL. Es ne unquam in Platonis operibus uersatus? AEG. Sæpius. PHIL. Quid inquit ille hominem esse? AEG. Animam claustro mortali clausam, corpusq; umbraculum hoc tegens, ne optimorū bono fruatur, scilicet ne Ideas rerum cõtēpletur. Immo tam diu angitur, tam diu mœstitijs ac doloribus afficitur, quàm diu hoc carcere detinetur. PHIL. Cur igitur times, cur tam pauidus contremiscis si compedibus, & sæculenta custodia liberaberis? num illum desipiētem putares, qui cæco carcere putrido & sæculento solui posset, tamen in ipso diutius imorari niteretur? AEG. Hunc ualde riderem, nouiq; has meas lachrymas esse uanas: sed non possum non amare hanc uitam, in qua tam diu sum uersatus, & dolere in discessu. PHIL. Aegrè fero ego, & non possum non indignum putare tam prudentem Philosophum, ac sapiētē, tam egregium Theologum, atq; consummatissimum, qui nihil nõ uestigatum reliquerit, mortem adeo timide & pueriliter expauescere, quod Philosophum non decere constat. AEG. Sed utinam huic philosophico studio non nauassem: hoc est

est, hoc inquam, quod me deterruit: nã sapius circa ani-
 ma naturam philosophatus sum, & apud me adhuc sub
 iudice lis est, quid de ea futurum sit. PHIL. Ha uir
 egregie, quæ nunc audio? num putas animam per se à
 corpore liberam esse, & mortem nihil aliud esse, quàm
 corporis ab aia solutionem? AEG. Omnino. PHIL.
 Dic, est ne Philosophi opus uoluptates sequi, uel eas lon-
 gius euitare? AEG. Quid inquis? PHIL. Debent
 ne Philosophi pocula ingurgitare, epulas uorare, uene-
 reis commaculati, egregijs uestibus indui, uel his frui
 ut necessitas compulsi? AEG. Vt necessitudo ex postu-
 lat. PHIL. Verus ergo philosophus debet animam
 ab his corporeis oblectamētis habere expeditã. AEG.
 Debet si uerus est. PHILO. Num uulgus hos putat
 mortuos, qui uoluptates deserunt? AEG. Ita putat.
 PHIL. Num philosophi tunc maxime speculantur,
 tunc maxime contemplantur, & uiuunt, cum animam
 in sese recipiunt, ac colligunt, nihil uident, nihil audiunt,
 nullo sensu fruuntur, sed penitus à corporeis rebus auel-
 luntur? AEG. Maxime. PHIL. Non ne est phi-
 losophi officium speculari? AEG. Est. PHIL.
 Num melius libere atq; expedite speculari, q̃ impediri?
 AEG. Melius. PHIL. Num corpore impeditur?
 AEG. Et hoc impeditur. PHIL. At philosophi mu-
 nus est optare liberum esse, & eò melius speculari pos-
 se, quò fieri possibile sit. AEG. Valde. PHIL. Si
 quis igitur uere philosophus est, & philosophiæ mune-
 ribus gaudet, mortẽ ipsam, quò citius fieri potest, opta-
 re debet, ut sit speculationibus liber, et agilius in omnes
 Ideas penetrare possit, Deiq; similis fiat. Immo si uerus
 est

Q V O D N E M I N I

est philosophus, dum hac uita fruitur, id est hoc caduco corpore circumcingitur, à uulgo mortuus existimatur, qui omnes illorum uoluptates deseruit, omnes cupedias atq; libidines spreuit. Edit, bibit, induiturq; ut uiuat, posteaquam ita Deo placuit: non uiuit, ut his curiose fruatur. A E G. Audio nouum Socratem uera hæc inferentem, & referentem. Ea ratio, quam nuper adduxisti, suadet philosophum corporis mole oppressum eius finem attingere non posse, immo quam maxime à corpore secedit, tam altius scientiarum abdita penetrat. Sed unum est, quo uehementer extimulor, quod nuper tanquam uerum assereram. PHIL. Quid nam hoc est? A E G. Anima huius corporis uinculum exeat, uel potius cum eo simul intereat: & unus sit hominum & iumentorum (iuxta Solomonis sententiam) interitus: nam ante horam in syncopin incidi, & ea non paruo spatio affectus sum. Interim nihil intelligebat anima, nihil speculabatur, nihil sensu cognouit: quid tunc agebat? quid feriabatur? PHIL. Hoc ignoras? Ipsa obesis corporeis clatris ligabatur, cuius mores dum in ipso est corpore, pati necesse est. Putabam te humana quadam fragilitate, & consuetudine mortem expauescere: sed hoc multo deterius est, quo illam expauescis: nempe hæresim sapit: & quam hæresim? eam quæ non solum Christianam religionem, sed omnes etiam bonos mores aufert. Sed o præclare frater, ne hoc animo hinc recedas. nam si tibi gratum sit, argumenta parabo, quibus animam immortalem esse & tibi & alijs suadere possim. A E G. Nihil mihi gratius contingere poterit. PHIL. His igitur omiſſis, quæ ex præcedenti disertatione colligi possent, alia quædam sequamur

sequamur indicia, & paulo altius maiora argumenta exordiamur, ut mentem hanc inanem, quæ à religione Christiana discedit, in suam orbitam reducamus. Eia igitur. Quid esset miserius homine, quæ infœlicius inter cuncta huius mundi animantia, si corpus & anima uno interitu morerentur? qui semper corporis imbecillitate, animi inquietudine perturbatur, quid in quâ infœlicius? cum cætera animantia, etsi corpore afficiantur, nihil mente sua, nisi quod præsens est, percipiant: cum hoies & præteritorum malorum memoriam habeant, & ea quæ futura sunt, prænoscant, & prædoleant?

AEG. Certe nullum animal homine miserius esset.

PHIL. Tamen animal est Deo proximum, quod illum colit, honorat: tamen habet uitæ terminum belluis uel æqualem, uel parum differentem, & est ad plura minus idoneum: nudum ab utero uenit, cum alijs secum uestimenta nascantur. Ideo non est credendum hoc animal nihil habere, quo cæteris animantibus præstet. AEG. Habet omnino, & id est Intelligere. PHIL. Nihil homini contingere potest deterius, quàm Intelligere, si animus cum corpore perit: nam passiones, & miseras intelligere, atque meminisse miserijs cumulum præbet: propterea aliud esse oportet, quo homines bruta excedant: sed hoc nihil aliud esse potest, quàm animæ immortalitas: quæ quoties est soluta corpore, præmijs afficitur, si Dei mandatis paruerit: & poenis, si eisde obstiterit. AEG. Hæc tua ratio probabilitatem quidem dialecticam sapit, sed à demonstrationis natura longe distat. PHIL. Quid opus est in his rebus demonstrationem quæramus? nempe quod probabile est, sufficit necessitati coniunctum, cui

Christiana

Q V O D N E M I N I

Christiana fides adijciatur, & plurium philosophorū opinio, & in suscitandis mortuis miracula à Sanctis facta. AEG. Et miraculis fidem non præsto, & num mortui in lucem redierint ambigo. PHIL. Eane credis, quæ à dignis fide uiris p̄dita sunt memoriæ? AEG. Maxime. PHIL. Hæc à sanctis uiris, quorum fides sciētia est, maximisq; philosophis scripta sunt: quatuor inquam Euangelistis primo: deinde Hieronymo, Augustino, Gregorio, Ambrosio, Hilario, Chrysostomo, & reliquis Christiani dogmatis proceribus: his nisi assentiri uolueris, cur historiographis tam facile fidē præstas? AEG. Scripsere historici quæ nihil ad illos. PHIL. Hi quoq; celebratissimi uiri nunquā miracula descripsissent, literisq; mandassent, nisi illa proprijs oculis uiderent: hac eadem ratione nullis historicis, nullis emolumentis credendum esset: sed hæc aliàs. Nunc ad animā ipsam redeamus, communibusq; argumentis, & tibi notis, sed forte ægritudinis ui oblitis, animam immortalem ostendamus. AEG. Huic nodo summopere incumbendum est, ut ambiguitas à nostra mente recedat. PHIL. O. Esto bono animo, Deiq; implorato auxilium, qui tibi in hac ultima calamitate op̄e ferat. AEG. Sit mihi præsto Deus, mentēq; dirigat, et ipse misericordiæ lumine illustret. PHIL. Ita igitur incipiamus. Anima seipsam mouet, & primo, an ab alio mouet? AEG. Seipsam primo mouet: sed p̄ accidens, ut inquiunt. PHIL. Seipsam mouet, & primo mouet: sed hic motus est uita, ergo sibi ipsi uitā præstat. assentiris ne? AEG. Assentior. PHIL. Cum uero in qualibet natura sit perpetuus sui ipsius amor, & idem nunquam deserat seipsum, nunquam uiue-

re

re desinet: immo quia ipsa est motor, & motus est uita, nunquam mouere cessabit, ne seipsam perdat. Immo si mori dixeris, aut prius esse, quàm moueri, auferetur: aut prius moueri quàm esse, aut unà moueri, & esse subtrahentur. Non primum, quia motus non potest esse seorsum ab essentia: nec secundum, etenim spontaneus motus id concomitatur, quod semper motum facit: nec tertium, quippe nulla mutatio potest illi ab intrinseco uel extrinseco aduenire. Non ab intrinseco, quando ex ipsa motus uitalis atq; uiuificus aduenit: nec ab extrinseco, quia fons motus aliunde moueri nō potest. Est igitur immortalis & æterna. AEG. Hæc ratio nonnihil habet maioris efficaciam, quàm præcedens. perge obsecro: nam gestit animus propriæ naturæ et æternæ cōsenties. PHIL. Argumenta hæc (ut nosti) demonstrationis argutiam non sapiunt, sed uerisimilia sunt necessitati propinqua, quibus Christianæ fidei lumen addere oportet. Eia, scio te Aristoteli multum incubuisse: nonne ille tertio de Anima libro dicit, Sensitiuum non sine corpore esse: Intellectiuum uero separatum esse posse? AEG. Ita ferè scribit. PHIL. Intellectus nonne anima? AEG. Certe. PHIL. Anima igitur separata à corpore subsistit. AEG. Sed alibi eodem in libro de Anima oppositum refert. PHIL. Esto, sed ubi citatam propositionem describit, proprium dogma aperit. alibi uero conditionate oppositum recensuit: Præterea formæ unitæ materiæ nonne per motum, et mutationem materiæ in actum reducuntur? AEG. Prorsus. PHIL. Idem Aristoteles libro de Animalibus intellectiuam animam ab extrinseco aduenire dicit: non est igitur materiæ commista: im-

Q V O D N E M I N I

mo ab eadem remoueri potest, & per se esse. AEG. Sa-
tis constant hæ rationes, sed obsecro Aristotelem, &
Ethnicos philosophos posthabeamus: nam ego, ut secta-
tor CHRISTI, illis minime fido. PHIL. Non despi-
cio hæc tua uota, sed illis maxime parendum censeo. Dic
igitur, si quid corrumpitur, nonne in contraria corrup-
pitur, habetque contrarium, & est ex contrarijs consti-
tutum? AEG. Ita est. PHIL. Quæ contraria habet
anima, ex quibus constituta sit? AEG. Nulla, nisi con-
trariorum rationes quas tenet dixeris esse contrarias.
PHIL. Hæ uero rationes contrariæ non sunt, alioqui in
uno essent duo contraria. AEG. Certum est. PHIL.
Humanus igitur animus incorruptibilis est. AEG. Ex
predictis optime infertur. PHIL. Cœlestia etiam corru-
ptione carent, quia eorum materia ab his corruptibili-
bus aliena est. AEG. Ob id æternè mouëtur. PHIL.
Sed anima qua materia concreta est? nam omnes rerum
species (ut inquit) immaterialiter recipit. AEG. Nul-
la. PHIL. Ex te igitur inferas immortalem esse homi-
nis animam. AEG. Sexcenta noui huius generis argu-
menta, quæ passim in omni commētariolo diuulgantur:
nunc res ex postulat ut altiores quasdam rationes addu-
cas, quibus mens mea uehementius irritetur. PHIL. Ut
lubet. Dic igitur, putas ne unam esse omnium materiam
omnibus communem, an hac ratione suadebo? AEG.
Fateor sine pugna. AVL. Sed ita sermones temperes ò
Philosophe, ne mens mea uage discurrat. PHIL. Cur
id ais? AVL. Ego, qui philosophicis decretis operam
non dedi, ut uos dedistis, illa ignoro, quæ æger tanquam
uera sua spòte elargitur, & nisi interpretaberis, horas
molestè

moleste feram. PHIL. Tu ergo respondebis, et agrum hoc fasce leuabis. Vidisti Solem uapores quosdam ab aqua eleuare, quos in aerem transformat? AVL. Vidi. PHIL. Hi uapores sunt ne aqua, an aer? AVL. Aqua erant, postea in aerē uersi. PHIL. Est igitur aquae pars quae fit aer? AVL. Ita arbitror. PHIL. Dic postea, manet aqua cum fit aer, an in nihilum corrumpitur, priusquam fiat aer? AVL. Quid sit respondendū ignoro. PHIL. Putas ne naturam ipsam aliquarum rerum perniciem uelle? AVL. Minime. PHIL. Optime inquis. At si aqua quoties fit aer, in nihilum euanesceret, tunc natura in rerum perniciem exultaret: propterea opus est aliqd aquae seruari: immo si uniuersa euanescat, nonne opus esset solem ex nihilo praedictum aerem facere? AVLIC. Maxime. PHILOSO. Philosophis autem & ipsi naturae non consentit, Ex nihilo fieri aliquid: nempe id est diuinum munus, nec restat sub aere aqua, quia inuicem aer & aqua, calore, & frigore opponuntur. AVLIC. Accepi. PHILOSO. Aqua frigida est atq; humida: calidus et humidus aer: igitur non nihil est, in quo conueniunt, et non nihil, in quo differunt. AVL. Hoc noui: calido & frigido dissentiunt, conueniunt humido. PHIL. Si ergo ex aqua fiat aer, num opus est humiditatem retineri? AVL. Certe, quia hac in natura conueniunt, frigiditatē uero abesse oportet. PHI. Quam optime infers, uir es Minerua dignus. Sed si humiditas superest, num alteri inheret? AVL. Quomodo ais? PHIL. Illa humiditas aequae est qualitas, sicuti albedo. at semper chartae, ligno, aut lapidi inheret albedo: num & humiditas ipsa cuiuspiam inheret? AVL. Experiar

Experiar

Q V O D N E M I N I

Experiar ante accepim: illud intelligis, corpus subesse humiditati. PHIL. Intellexisti. Cū igitur ex aqua fiat aer, humiditas & materia sup sunt, frigiditas abest: Præterea si ex aere fiat ignis, num eadē ratione opus est maneat aeris materia, et caliditas ipsa? AVL. Communis est utrique pedi calceus. PHIL. Eadē est in omni re dispositio: opus est sup esse materiam nulli corruptioni subiectam, quam philosophi primam nuncuparunt. AVL. De hac re certior fieri cuperem. PHIL. Cognoscitur hæc materia per analogiam quādam ad res artificiales, quia ars imitatur naturam: nam sigulus uasa & pateras argilla conficit, quæ si frangantur, adhuc superest argilla, ex qua & alia eiusdē generis, uel diuersi generis fingi possunt: nosti hæc? AVLIC. Noui, sed quò tendunt? PHILOSO. Scis materiam non posse ex eo quod est mutari? AVLIC. Scio: quippe natura non sinit res in nihilum euanescere. PHILO. Est ne aliquid supra materiam? AVL. Quomodo ais? PHIL. Corpus hoc nostrum materia est. habet ne aliquid quod illi dominetur, & imperet? AVL. Certe. PHIL. Hoc non ne est rationalis anima, quæ est cuius materiæ domina, regina, & præses? AVL. Est, ut opinor. PHIL. Non ne dignius est, atq; conuenientius, Regem & dominum esse magis incorruptibilem seruo et subiecto? AVL. Quid inquis? seruos noui ualidissimos, & dominos imbecillissimos, & ægros. PHILO. Hoc nihil ad rem facit: si dominus in suo esse & ualitudine seruum gubernaret, & à domini sanitate serui sanitas dependeret: non ne opus esset dominum sanitate frui, si seruus sanus esse debeat? AVL. Maxime. PHIL. Eandem conditionem habet
anima

anima respectu materiæ, quam habet dominus respectu
 serui. AVL. Nunc accepi. PHIL. Iam concessisti ma-
 teriam incorruptibilem esse. AVL. Concessi. PHIL.
 Quanto igitur magis rationalis anima, à qua omnis ma-
 teria depèdet, incorruptibilis erit? AVL. Perpulchre
 infers: sed nescio an egrotanti satisfacias. AEG. Iam
 uana illa à nostra mente coercetur opinio: prosequaris
 obsecro: nam in patriam uocari desidero: nihil hic stabi-
 le, nihil firmū. Mors instat, qua uobis etiam præsentibus,
 & non prænoscentibus eripiar. PHIL. Dic Au-
 lice: Quod alicui per se conuenit, potestne ab eo quando
 que separari? AVLIC. Dicam illud Aristhophanis,
 ἀπαθέσειπον πῶς ἐπὶ καὶ σαφέσειπον. Dic aliquanto
 ineruditius, & apertius. PHILO. En circulus suapte
 natura rotundus est, erit ne circulus qui non sit rotun-
 dus? AVLI. Nunquam. PHIL. Id est quod per illam
 propositionem intelligebam: Quod inest alicui per suam
 naturam nunquam ab eo separari potest. AVL. Con-
 cinne declarasti. PHI. Omne quod est, num est per su-
 am formam? AVL. Certe. PHIL. Forma igitur illa
 est, quæ esse impendit? AVL. Omnino. PHIL. At a-
 nima nõ ne est forma contrarijs, et materia carens? quæ
 esse tribuit? AVL. Maxime. PHIL. Immo tali ratio-
 ne dat anima esse corpori, ut illi nihil uicissim corpus re-
 pendat: nam si corpus aliquid animæ daret, uel esset eius
 forma, uel materia: non materia, quia materia recipit,
 non dat: nec forma, quoniam illa forma, quæ animæ da-
 ret esse, fuisset forma: et non hæc quæ anima dicitur: pro-
 pterea nihil est quod animæ hoc elargiatur, ut esse tri-
 buat. Igitur à se ipsa hoc habet. AVLI. Planè. PHI-
 L. lofo.

Q V O D N E M I N I

LOSO. Si à se ipsa hoc habet, & alijs ut sint imperti-
 tur: igitur & sibi ipsi hoc idem impertiri debet. AV-
 LIC. Maxime. PHILO. Nihil autem inueniri potest
 quod se ipsum pimat, uel natura sui ipsius interitū tētet.
 AVL. Ita puto. PHIL. Quum igitur anima sit sui
 ipsius esse, et reliqua omnia quæ sunt animata propter
 ipsam sint, anima semper erit, aliter sibi ipsi nō esse præ-
 staret, ac uellet. AVL. Optime accepi, sed nescio an
 eger assentiat. PHIL. Nisi assenserit, rursus ipse di-
 cat: Animæ natura num est sibi ipsi hæere? AEG.
 Est. PHIL. Igitur eius esse illam sequitur, ratione qua
 sibi hæret. Præterea non ne constat nihil à seipso dissi-
 dere? AEG. Maxime, quia inter se, et ipsummet nihil
 intercedit, quod ipsum à seipso separare possit. PHIL.
 Si ergo quatenus hæret sibi, eatenus est: semper hæret,
 ergo semper est: anima uero est eiusmodi forma: igitur
 anima est immortalis. AEG. Non possum nō resili-
 re ab impia illa opinione, quæ animam meam in hoc disces-
 su perturbabat. Id prorsus nunc teneo nihil tam uerum
 esse, nihil tam certū, atq; indubitatum eorum quæ auri-
 bus haurio, oculis coram intueor, & manibus teneo, q̄ il-
 lud quod argumentis prodidisti, Animam scilicet esse
 immortalem: hoc ueritas inspirauit, Philosophi plures
 comprobarunt, huic omnium hominum consensus sub-
 scripsit, Martyres sanguine testati sunt, sancti uerbis et
 moribus expressere, tradidit CHRISTVS, Demo-
 nes confitentur. Quid amplius curo mortem? quam nu-
 per asperam, & inhumanam iudicauit: nunc illam placi-
 dam, nunc benignā uoco, atq; inuoco, ut citius me expe-
 diat, citius ab his malorum inuolucris liberet. PHIL.
 Cur

Cur tibi prius uidebatur inhumana priuatio hæc, quæ
 Mors dicitur? AEG. Quoniam antiquiores historias
 mente uoluntanti nullus occurrebat, præter unum Socra-
 tem, qui hanc non fugeret, & qui illi non maledixerit:
 Animal nõ est quod mortem euitare non tentat. Postea
 in mentem ueniebat Paulus electionis uas, qui ardore ui-
 uendi captus mortem aufugit, è fenestra per sportam
 demissus. Alter Paulus primus Eremita, ne diem ultimũ
 clauderet, præsidum tormenta fugiens solitudinem fur-
 tiue petijt: & ipse CHRISTVS sudauit unã, & inge-
 muit morte illi ab angelo prænunciata: tamen eius uesti-
 gia sequi debemus. Quot sanctos legimus, mortis condi-
 tione impeditos, fugam attentasse? Mos est hominũ atq;
 brutorum uitam cõmendare, diligere, obseruare: è con-
 trario mortẽ detestari, odio habere, & quò longius fie-
 ri possit, aufugere. Hunc nostrũ mentis discursum Aeso-
 pi Phrygij fabulatoris apologus sequebatur: hic senem
 fingit è monte abscissa ligna deferentem, qui longa uia
 defatigatus, lignis depositis, mortem uocitabat. Astitit
 Mors, Quid uis, inquit, cur tam crebro me uocas? Se-
 nex præsentem morte exterritus, quam absentem uoca-
 bat, subitam excusationẽ inuenit, inquiens: Magno hoc
 lignorũ pondere ferẽ detritus te uocabam, ut opem fer-
 res. Nihil aliud hac fabella docuit uir ille fabulis uerita-
 tem tegens, quàm omnes homines esse uitæ amatores: et
 si sexcenta incommoda, sexcenti labores, sexcenta rerũ
 discrimina subeant, nunquam tamen naturæ satisfacere
 cupiunt. Nonnulli lingua solum, & summis (ut dicitur)
 labris mortem ipsam, dum abest, inconsulte uocare so-
 lent: cum uero præsens est, ægre ferunt, & eam magno

Q V O D N E M I N I

nixu pellere conantur. AVL. Perbelle Aesopus.
 AEG. Auicenna praeterea in libro De uiribus cordis
 non solum non esse optandam mortem, sed neq; ab homi-
 nibus cogitandam docet. AVL. Et optime. AEG.
 In praesentiarum uero tuis argumentis optime philoso-
 phe illustratus uanas illas cogitationes effugauit, quae
 nihil aliud erant, quam antiqui hostis deceptiones, mens
 mea desciuit ab illis. At benigne philosopho, et mea sa-
 lus, obsecro te ne amplius me audiendo, et te dicendo
 delasses, foelici omine abeas: nam sentio animum istum
 in primo mortis limine esse, nunc nunc naturae satisfac-
 ciet, atq; in caelum (ut spero) euolabit. PHIL. Vale
 igitur, amice charissime, uale foelix: hodie uisitabis san-
 ctam Hierusalem, in Angelorum atq; Sanctorum cofor-
 tio omnipotentis Dei uisione fruere. I praesens, nos ad te
 ocyssime aduolare speramus. Proinde creatorem depre-
 ceris, qui nobis admissa remittat, atq; eius lumine illu-
 stret. Valle rursus. AVL. Quam miserrimum est hu-
 manum genus? tot labores patitur, tot subit incommo-
 da, deniq; brutorum more occumbit: hic uir diu studijs,
 atq; disciplinis insudauit? quid nunc illi profunt haec artes?
 PHIL. Quid profunt? non parum profunt, si plurimis
 Theologis credendum est, qui censent peritos homines
 indoctos in caelo gloria superare. Rursus non est res mi-
 sera mori, nec miseri sunt qui disciplinis uacant. Adde
 probos, atq; doctos uiros ab hac uita perpolitos abire,
 indoctos uero, et improbos rubigine cofectos, iuxta il-
 lius philosophi sententiam, quisquis fuerit, qui humanam
 uitam ferro comparauit: hoc si nimis exercueris, conteritur:
 si non exercueris, rubigine consumitur. Ita homini
 moriendum

moriendum est, qui si in disciplinis uersetur, cōteritur: si nihil agat, marcore, & desidia consumitur. At pulchrius est nitide, & perpolite mori, quàm rubigine & mala desidia consumi. Propterea pulchrius est ardentè uigilare, insudare, & ob disciplinas algere, quàm turpiter uino, Venere, atq; pluma sepultum obdormire, & tam dignis laboribus abstinere. A V L. Egregie philosophus ille percensuit. Nunc uero quò eundum? Num satis expertus es neminem uelle mori? P H I L. Nobiles supersunt, Principes, Reges, qui sunt magis aduersantes hostes, quàm in hac mea sententia comprobanda habere possim. hos deseramus, ne fabulam cantemus surdis, & Aethiopem inalbemus aqua: quin (si fieri posset) uitam infinitis diuitijs emerent. A V L. Propter quid non solum homines, sed & bruta, mortem totis uiribus effugere conantur? P H I L. In brutis est quidam naturæ impetus: in hominibus uero, in nonnullis est humana fragilitas, uel stimulus peccati, uel modica & ferè sopita fides: uel habitus, nescio quo flagitio mente receptus: nemo hanc fugere debet, uel præsentem timere, cum nullum sit illi remedium: nam illam timere, nihil aliud est, quàm sapientem uideri eum, qui non est sapiens, ut Plato inquit in Apologia. Quippe cum id sit uideri scire, quæ nesciat: nemo enim scit, utrum mors summum bonorum sit: metuunt autem proinde ac si esset summum malorum, quod tamen nesciunt. Idem in Gorgia scribit, Mori nullus formidat, nisi omnino rationis expertus, atque ignarus. Quin & si uerum scripsit Aristoteles primo Ethicorum, capite secundo tertij tractatus, Mortuo nec bonum, nec malum esse, ocysime mori-

Q V O D N E M I N I

riendum est: quippe à malis soluimur, & in non malum proficiscimur. A V L. Esto mori præclarius sit, quàm uiuere, quod genus mortis tibi uidetur eligendum, & à Deo optimo maximo impetrandum? P H I L. Inquiunt Senecæ mortem generosam fuisse, & alijs minus molestam, cui omnes uenas in balneo secuerunt. & naturalis mors infesta non est, qua ex longa atate humores sensim absumuntur, & tunc homo subducitur, quò uires robustiores euadunt, ut lucerna facit olei consumpto alimento: tunc enim lux extinguitur, quum splendor increfcit, & in micans quoddam splendoris lumen euanescit. Veruntamen & id genus mortis ab homine desiderandum puto, quod Iulius Cæsar optabat, repentine inquam à uita submoueri: nam homo eripitur nescius an tollatur, omnium malorum expers, quæ ante mortem cruciare solent, et illam terribilem reddūt. Est summa fœlicitas (inquit Plinius libro septimo, capite quinquagesimo tertio) repentine mori: infinitosq; hac morte defunctos cum nobiles, tum principes recenset. O fœlicissima mors, quam uulgus insanum execratur, nihilq; putat esse atrocius. Immò nihil instātius à Deo impetrāt, quàm à subitanea morte liberari, habentq; suas quasdam preculas ad hunc finem, ut Pater noster sancti Iuliani, & Intemerata. O uanissimum uulgus, deberes non genus mortis petere, sed contritionem. At, inquiunt, petimus hoc, ut cōfiteri possimus. O belluæ insensatæ, nō id querendum, sed deprecādus omnipotens ut det anteaquam sint ultimi dies sui recordationem. Deprecantur ferè in hunc modum, Volo uitam prauam ducere, tu da bonam mortem (ita enim uocare solent mortē non repentinā).

Id non

Id non est à Deo petendum, sed bona conscientia, qua sit semper paratus, cum uenerit hora, nec curare an repentina sit, an retardans mors. Immo ne aegritudinis uidi-
 storqueamur, corporis languoribus afficiamur, repen-
 tina mors potius optanda, & eligenda: cum multiplex sit doloris genus in morte, quæ ad longam aegritudinem sequitur: nam opus est hominem prauis affectibus, & diuersis angoribus uexari, amara pharmaca deglutire hominibus ualde molesta, inungi, obscœna membra detegere. & agrum maximè urget molestia eorum qui assistunt inferuientes ægro. Vulgus iterum clamat huc esse infœlicissimum, qui nec testamētum condiderit, nec fuerit extrema unctione perunctus, & aqua exorcizata aspersus: desunt qui plorent in recessu. O rursus uanissimum uulgus. si hic uerus homo fuit, & non bellua humana pelle contecta, non adeo expectauit in condendo testamento, ut hora indigeat, uel ita se gessit, ut nihil eo indigeret. Illas uerò inunctiones, & aquæ aspersiones maxime laudo. At si quis uir pbus sit, Dei amicus, quid si cū his, uel sine his ab hac uita decedat? Immo (ut quisq; nouit) mortis dolorem conduplicant, & triplicant deinde fatuarum mulierum atq; puerorum luctus. O quantum Thraces Italos, & reliquos orbis populos sapientia excedunt, qui in amicorum, parentum, atq; filiorum morte iocantur, saltant, choreas agunt, conuiuia atque tripudia, ueluti de eo qui uitæ miserias effugerit. In ortu plorant, moerent, de eo qui uitæ labores ingreditur, quiq; tot incōmoda subiit. Epicurei præterea mortuos non esse plorandos censent, & in XII. Tabulis de hac re lex habetur. Quin et Plato suis in Legibus libro duo

Q V O D N E M I N I

decimo sancit neminem mortuos plorare debere, quorum animæ ierint ad meliorem uitam. At si quis uel insanus plorare uoluerit, extra domū prohibeatur, agat domi suæ quid uelit. Optarem sospitatore[m] nostrum CHRISTVM oibus Christianis id idulsiſſe, ut nemo ploraretur, & oēs diem suum in eius gratia repentina morte obirent. Massagetæ populi sunt hac in re ualde prudentes (ut Diuus Hieronymus secundo in Iouinianū libro refert) qui ex ægritudine morientes infœlicissimos putāt. Sed unum est quod agunt à Christiano dogmate abhorrens: nam debiles & senes interficiunt, eorū miserati conditionem, ne ex ægritudine moriātur. Hæc est summa, & totius rei nodus. Si quis sapiat, & mentis ratione constet, cum æternæ uitæ fœlicitatem nouerit, & animæ immortalitatem, ut ab his miserijs, ab his labyrinthis inuolucris seipsum liberet, quāto citius fieri possit, mortem optare debet: uerū non adeo concupiscere, nō adeo ardentem efflagitare, ut fiat alter Cleombrotus Ambraciota, qui se præcipitem dedit. AVLI. Quid dicendum sit nescimus: id uerò scimus, Neminem adhuc in tuam sententiam descendisse: nullus est qui libenter & totis uiribus mortem non effugiat. PHIL. Omnes ratione carent. AVL. Nullus igitur apud te rationem habet. Sed hoc nihil ad me. Neminem ad hanc usq; horam tuis argumentis cogere potuisti, ut tecum esset: herbam igitur porrige, & tibi met conditiones impone. Eia & tu ingenue fatearis, uelles ne mori? PHI. Absit in presentiarum mors: tamen si me mori contingeret, non adeo ægre ferrem, ut uulgu[s] insanum facit. Ceterum uictor es, fateor, dedo me tibi: Nemini mors placet.

placet. Sed hodie unà prandebimus, post prandium meū
 librarium cubiculum ingredientes, præmium reporta=
 bis, quod in angulo propè fenestram latet. AVLI.
 Quidnam est? PHIL. Videbis: nunc domum propere=
 mus. AVL. I tu, sunt mihi negocia quædam peragen=
 da, statim sequar. PHIL. Hora appetit. AVLI.
 Appetit? I præ, hunc uirum breuibus alloquar. PHI.
 Ego hic interim sedebo. AVL. Ne sedeas, eamus.

SENE X. Arbitror ad Dialogi finem iam peruentum
 esse. BRAS. Et iam ad ægri limen peruenimus. SE
 NEX. Hic sedendo tamdiu immorabor, quo ad ægrum
 uisitaueris, & dulcioribus uerbis solatus fueris. BRA
 SA. Sedeto: nam ego ad illum ingrediar. SE. Cur tam
 cito redijsti? an ne est spes ulla salutis? BRAS. De cor
 poris salute nulla prorsus, sed de animæ salute maxima:
 quoniam adest Reuerendus & consummatissimus Hiero
 nymus Papinus, qui illi aptum cœlum sua incredibili fa=
 cundia demonstrauit, ut nihil aliud optet ægrotus, quàm
 illuc ascendere, & suam illam beatam animam in Abra=
 hæ sinum collocare: iam iamq; in locum in quem perueni
 re cupit, euolabit. SE. Dij faxint. At in recessu si tibi
 molestus nō ero, Emplastra quæ in pharmacopolijs sunt
 perpendemus. BRAS. Quomodo molestus esse pote
 ris si itineris laborem auferes?

S E N E X.

I.

Cum ergo tibi lubeat, ut de Emplastris uerba faciamus,
 à nominis ratione exordiri cōueniet. unde deducitur no
 men hoc Emplastrum? BRAS. A uerbo græco quod
 est